

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom ünnepi műsorát a Társadalomelméleti Kollégium adta. A róla szóló cikk a 6. oldalon. Fotó: Erdős Tamás

Őszi etűd

Az orosz tanszék és a Magyar-Szovjet Baráti Társaság közös, kétnyelvű, november hetedik emlékműsorára november harmadikán került sor a Nyelvi Intézet színháztermében. Az őszi etűdöt huszonegy szovjet szerző újabb alkotásából válogatták, elhangzottak többek között Jerszenyin, Paszternak, Ajmatov, Jevtusenko, Raszputyin Viszockij művei, illetve azok részletei. A műsorban egyetemünk III. és IV. éves hallgatói léptek fel, vendégként pedig az Orvosegyetemről és a Bölcsészkertről is. A műsor része volt egy rövid interjú az ELTE-n gyakorlatát töltő francia lánnyal, aki szép kiejtéssel, választékos orosz nyelven beszélt az orosz irodalomhoz fűződő kapcsolatáról.

A műsor után Bakonyi István, az orosz tanszék vezetője köszöntö meg a diákok közre-

működését és Bereczky Gáborné szervező munkáját, majd átadta a fordítási versenyek díjait. A publicisztikai kategóriában 16 pályázó közül első helyezést ért el Balogh Zsuzsa (IV. évf. külgazd.), második Frenyó Andrea (IV. évf. külgazd.), Bakó Tamás (IV. évf. nemzetközi), negyedik Nyirfás Dezső (IV. évf. közl.), ötödik Dudás Mihály (III. évf. nemzetközi). A szépirodalmi pályázatra 32 fordítás érkezett, közülük az első helyezett Gergely Klára (III. évf. külgazd.) lett. Második Kozmáné Bláskik Valéria (III. évf. nemzetközi), harmadik Kozma Agnes (II. évf., külgazd.), negyedik Dudás Mihály (III. évf. nemzetközi), ötödik Bacsó Zsuzsanna (III. évf. külgazd.). Eredményes munkájukért öten könyvjutalmat kaptak, közöttük két első éves hallgató is.

KISZ-bizottság

Hároméves „terv”

Az elmúlt két hétben két ülést is tartott a KISZ-bizottság. Rendkívüli ülésének két témája volt. Véleményezte az egyetem 1984-es állami ki-tüntetési tervét, majd kötetlen beszélgetés keretében próbálta áttekinteni az 1931 óta eltelt időszak tanulságait. Mint ismeretes, a KISZ-bizottság jelenlegi stratégiája az 1981-es, „viharos” küldöttgyűlés három évre elfogadott — s azóta jócskán kiegészített — programján nyugszik, amely sokat merített a KISZ-kongresszust megelőző, a rétegben legalábbis nagyon élénk viták, illetve az emlékeztetés „BEFŐT” politikai rétegtanácskozás szelleméből 1984 tavaszán ezzel kell becsületesen „elszámolni” és az új követelményeknek igazítani az 1981-ben még jelentősnek számító újításokat tartalmazó koncepciót. Célserűnek látszik ismét több éves feladattervet elfogadni.

A másik „menetrendszerű” ülés lapzártakor folytatta a kollégiumi helyzet körüli bizonyalmak kibogozását és értékelte az új alapszervezeti struktúra bevezetésének tapasztalatait. Erről következő számunkban számolunk be.

KUL-TÚRA

— november 18-án a szolnoki Szigligeti színházba, Beaumarchais Figaró házassága című darabjára. Rendező Szikora János, főszereplők: Vallai Péter, Takács Katalin, Nagy Gábor, Bajcsay Mária, Tóth József. Indulás fél 5-kor az egyetem főbejárata előtt.

— december 3-án a budapesti Katona József Színházba Spiró György Az imposztor című darabjára. Rendező Zsámbéki Gábor, főszereplők: Major Tamás, Sinkó László, Bán János.

Friss István-emlékülés

Az MTA Közgazdaságtudományi Intézet alapító igazgatójának, Friss István akadémikus születésének 80. évfordulója alkalmából tudományos emlékülést rendeztek a Magyar Tudományos Akadémia székházának felolvasótermében. Az ülés ideje november 8. volt.

Délelőtt 9 órától Hoch Róbert, az MTA Közgazdaságtudományi Intézet igazgatóhelyettese, Hetényi István pénzügyminiszter, Varga Edit a Kőbányai Gyógyszerárugyár igazgatója, Rózsa György az MTA Könyvtár főigazgatója, Redő Éva ny. tudományos főmunkatárs, és János Ferenc ny. tudományos fő-

munkatárs előadása hangzott el. 14 órától Romány Pál, az MSZMP Bács-Kiskun megyei Bizottságának első titkára, Berend T. Iván akadémikus, tanszékvezető egyetemi tanár, Csizmadia Ernőné egyetemi tanár és Bauer Tamás, az MTA Közgazdaságtudományi Intézet tudományos munkatársa előadását hallgathatták meg a résztvevők.

Az előadások témái a Friss Istvánra való emlékezésen túl, egyebek mellett felölelték az irányítási módszerek a gazdaságpolitikában, az anyagi érdekesség, illetve a reformpolitika a gazdaságpolitika komplexitásában témaköröket is.

Diplomakiosztó ünnepség

Az egyetem általános közgazdasági kara november 10-én délelőtt 10 órakor tartja a második emeleti ta-

nácsteremben diplomaosztó ünnepségét. Az ünnepségre szeretettel várják az egyetem minden dolgozóját, hallgatóját, oktatóját.

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXV. ÉVFOLYAM, 17. SZÁM

Ára: 1,40 Ft

1983. NOVEMBER 10.

Marx Károly emlékére

Tudományos ülésszak

Marx halálának 100 évfordulója alkalmából tudományos ülésszak megrendezésére került sor október 26-27-én a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem, az MTA Közgazdaságtudományi Intézet, az MTA Ipargazdaságtani Kutatócsoport és az MTA Világgazdasági Kutatóintézet rendezésében.

Néhány perccel kilenc óra után vette kezdetét a Marx emlékülés a Magyar Tudományos Akadémia Dísztermében. Csizmadia Ernő rektor üdvö-

Kamara, a kutatóintézetek, a minisztériumok, az egyetemek, és főiskolák, az újságok, folyóiratok, vállalatok meghívottait, majd a következőkről

sérnek. A sikerek felett érzett öröm mellett szükséges a balsikerek okainak feltárása is. E mindennapos kötelezettség mellett a marx örökséggel jól sáfárkodók új gondolatainak bemutatására is jó alkalom ez a tudományos ülésszak.

Marx a társadalmi haladás ügyének rendelte alá egész tevékenységét, személyes sorsát. Ezzel arra a magatartásra

A szocializmus terjedése különösen igényli a társadalomtudományok magasszintű művelését. Szellemi elpuhulásra vezet azonban az az illúzió, amely közvetlen segítséget vár Marxtól a szocializmus építésének konkrét feladatainak megoldásához. A Marx alkotta világnézet ma is biztos támasz a változó világban való eligazodáshoz, nélkülözhetetlen segítség, jóslásokban azonban Marx nem bocsátkozott. A marx örökség gazdagításán gondolkodó elmék sokasága fáradozik, ennek jegyében szerveztük tudományos emlékülésünket is.

A rektor ezután az aktuális egyetemi feladatokról szólt. A képzés korszerűsítése, a nyolcvanas évek feltételeihez való igazodás jelölik ki 35 éves egyetemünk további fejlődési vonalát. Üdvözölte azt a gyümölcsöző együttműködést, amely az Akadémia Közgazdaságtudományi és Világ-gazdasági Kutatócsoportja és az egyetem közt megvalósul, amelynek egyik mozzanata ennek az ülésszaknak a megszervezése is.

Az ünnepi megnyitón hangzott el dr. Pozsgay Imre címzetes egyetemi tanár, a Hazafias Népfront főtitkárának és dr. Berend T. Iván akadémikus, tanszékvezető egyetemi tanár előadása. Majd két napon keresztül szekciósülések keretében folyt a tudományos ülésszak. Végetűl dr. Bog-nár József akadémikus, az MTA Világ-gazdasági Kutató-intézet igazgatójának összefoglalójával és zárásával ért véget az ünnepség. A tudományos ülésszakról tudósításaink a 2., 3., és 4. oldalon.

A tudományos ülésszakot Csizmadia Ernő nyitotta meg

zölte a jelenlévőket, a párt különböző szintű vezető testületét, Társadalomtudományi Intézetét, az MTA, a KSH, az OT, az MNB, a Kereskedelmi

szólt: A marx eszmék és az ezekre alapozott gyakorlat terjedése korunk jellegzetessége, amelyet a sikerek mellett kudarok és tévedések is ki-

adott példát, amely a tudományos elkötelezettségre az új felkutatásában, az önálló gondolkodásban látja önmaga kiteljesedésének útját.

„...Sose kérdezd, kiért szól a harang...”

November 7-i megemlékezés

Egyetemünkön november 3-án zajlott le a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 66. évfordulójának megemlékezése.

Az ünnepi beszédet Valcsicsák Imre, a filozófia tanszék adjunktusa tartotta. Ünnepi beszédében többek között, a következőket mondta:

„Könnyű és egyben roppant nehéz annak a szónoknak a feladata, aki századunk legjelentősebb történelmi eseményének, 1917 októberének ünnepi méltatására vállalkozik. Könnyű, hiszen az emberiség millióinak olyan nagy napja ez, amelyet méltán köszönt tisztelettel, elismeréssel földünk minden haladó gondolkodója, szabadságra áhító embere. Olyan sorsfordulat napja ez, amelyet még az ellenség is figyelmében, emlékezetében tart!

Hihetetlenül nehéz azonban megtalálni azokat a szavakat, amelyek méltók az emlékezéshez és ugyanakkor alkalmasak arra, hogy a hallgatóság figyelmét, érdeklődését fenntartsák. (...)

Azok a viharos és nagy horderejű változások, amelyek 1917 végén Oroszországban végbementek, az emberiség történelmében csupán az új út lehetőségét teremtték meg. Ma minden felelősséggel gondolkodó ember számára egyértelmű, hogy ezt a lehetőséget még valóra kell váltani, s a valóra váltás korántsem könnyű feladat. Pedig

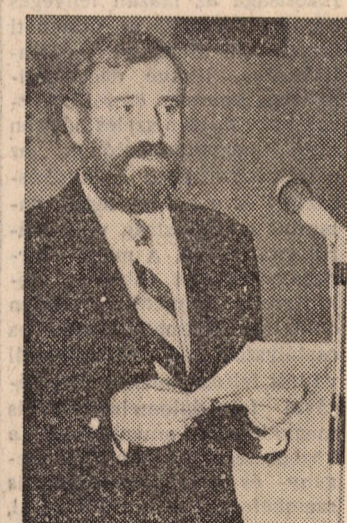
tudjuk, tudnunk kell, hogy egyéni boldogulásunk, sőt pusztán létezésünk is annak a függvénye, hogy a történelmi lehetőséget miként váltjuk valóra. Ez ma a jelen, és ki-váltképp a jövő nyers igazsága. De a mihelyt belefeledke-zünk mindennapi életünk ten-nivalóiba, gondjaiba, örö-meibe, könnyen hajlunk arra, hogy ezt a nyers tényt elfe-ledjük, vagy legalábbis figyelmen kívül hagyjuk. (...)

1917 végének eseményei mindenkinek, így nekünk is feladták a leckét. Lehetetlené vált a kényelmes önfel-adás, hiszen igazolódott, hogy ha az ember tudatosan végzi dolgát a világban, képes azon úrrá lenni és azt a maga ké-pére formálni. (...)

Az a tény, hogy ismerjük a feladatot, még korántsem biztosítja a realizálás feltételeit. Mert e feltételeket is magunknak kell kiharcolni, megteremtetni. Ezért tűnik költőinek az a kérdés: kell-e, szükség szerű-e a reform szocialista társadalmunkban a gazdaság, a politika vagy akár a felsőoktatás szférájában. S kevés annyit mondani, hogy természetesen szükség van reformra. Ennek kimondása jószerivel szavak megformá-lása, s ha sokszor mondjuk ki e szavakat, a tetteket akkor sem helyettesíthetjük velük. (...)

Az ünnep arra készítet bennünket, hogy mindennapjain-

kat a világtörténelem szöve-tébe ágyazva szemléljük, ér-tésük és értékéljük. Minden-napjaink, amelyek korántsem felhőtlenek, mindennapjainkat, amelyek önmagukban is képesek lennének kitölteni életünket. Tudom, hogy frap-pánsnak tűnne, ha egy gon-dolatgazdag lenni idézettel

Ünnepi beszédet mondott Valcsicsák Imre

fejelném be ünnepi beszéde-met. Engedjék meg azonban, hogy történelmi felelősségün-kezt hangsúlyozván, inkább egy közismert, s megfontolan-dó gondolattal zárjam szavaimat: „Senki sem különálló sziget; minden ember a kon-

ttens egy része, a szárazföld egy darabja; ha egy göröngyöt mos el a tenger, Európa kevesebb éppúgy, mintna egy hegyfokot mosna el, vagy barátaid házat vagy a te birto- kod; minden halállal én le- szek kevesebb, mert egy va- gyok az emberiséggel. Ezért hát sose kérdezd, kiért szól a harang: érted szót” — fejezte be ünnepi beszédét Valcsicsák Imre.

Ezt követte a KISZ- és a pártszervezet kitüntetéseinek átadása. A pártszervezet nevében Valcsicsák Imre gratulált a november 7-e alkalmából a Munka Erdemrend arany fokozatával kitüntetett Nyilas József egyetemi tanárnak (vilgazd. tanszék), a Munka Erdemrend ezüst fokozatával kitüntetett Kappanyos Vince docensnek (pg. tanszék), Matheisz Erzsébet adjunktusnak (pg. oktatók továbbképző és információs központja), Szarvas László docensnek (tud. szoc. tanszék), és a Munka Erdemrend bronz fokozatával kitüntetett Kaponyi Erzsébet adjunktusnak (nemzetközi kapcsolatok tanszék), és Selmezi Józsefnek (tud. szoc. tsz.). A KISZ-kitüntetéseket Szilvási György, az egyetem KISZ-titkára adta át. Ezt követően került sor a társadalomelméleti kollégium érdekes és színvonalas műsorára.

Az ünnepség az Internacionáléval fejeződött be.

Czakó E.

Marx és korunk

Pozsgay Imre előadásáról

Pozsgay Imre előadásában azt kívánta bizonyítani, hogy marxistának lenni ma is egyet jelent a progresszivitással, hogy Marx módszerének dogmatizmus nélküli alkalmazása a mai valóságra „nem ráfizetéses vállalkozás”. Gondolatmenetének középpontjában a marxi szocializmus néhány alapvető eleme, azok fejlődése, későbbi, mai értelmezése állt. Hivatkozásai között egyebek mellett Gramsci, Schumpeter, Weber, Hicks, Varga Jenő, Szturmilin, Szamuely, Kornai szerepelt Marxon és Engelsen kívül. Előadása elején Pozsgay Imre a Töke előmunkálatait képező Grundrisse alapján a szocializmusbeli gazdálkodás és a munkaidő-gazdálkodás viszonyát tárgyalta.

Marx a szocializmust sohasem írta le központosított munkaidő-gazdálkodásként.

Műveiben a gazdálkodás és a munkaidő viszonya a szocializmusban csak az idő ökonómia problémájaként szerepel, vagyis abban az értelemben, hogy a szükséges ráfordításokat a termelési módban is állandóan csökkenteni kell. Marx bemutatja azt a gazdasági feltételeit is, amely mellett a szocializmus már nem is lehet árutermelő társadalom. E gazdasági feltétel, hogy a közvetlen munkafolyamat értékalkotó szerepe megszűnjön, vagyis, hogy a szükséges munka a minimumra korlátozódjon.

Ezután az átmeneti társadalomról beszélt: „Marx számára nem volt kétséges, hogy ez a történelmi szakasz csak egy hosszú történelmi folyamat eredménye lehet. Az átmeneti társadalom helyét éppen ez jelöli ki a marxi gondolatrendszerben. A korai szocializmus a közösségi tulajdon megteremtésével megszünteti a tőkeviszonyt, de mégis viseli a polgári társadalom, azaz a tőke bélyegét.” Marx a Gothai program kritikájában utal arra, hogy az átmeneti társadalom központi problémáit képest az árutermelés léte csak másodlagos. Az alapvető kérdés az, hogy a korai szocializmus hogyan szabadulhat meg a polgári létformától és a kapitalisztikus keretektől. Vajon a létező szocializmus csak politikai fordulatot hozott-e, vagy sikerült némileg meghaladnia a tőkés létformákat. Az átmeneti társadalom belső fordulóit, válságintenciáit segít megérteni, ha a Gothai program kritikája alapján látjuk, hogy ezt a rendszert Marx egyértelműen polgári keretek között levőnek tartotta. Ráadásul nála fel sem merült, hogy mindez elmaradt, fejletlen országokban történhet. Napjaink szocializmusai így hármass értelemben is a tőke korának bélyeg között mozognak, egyrészt azért, mert olyan világ-történelmi környezetben élnek, amikor az uralkodó termelési mód még a kapitalizmus. Másrészt azért, mert fejletlenségükből eredően a szocializmusban kell megteremtünk és működtetünk a kapitalizmus számos történelmi funkcióját. Harmadrészt pedig a szocializmusban vagyunk kénytelenek megtartani a kapitalizmus számos korlátját.

Az átmeneti társadalom e belső ellentmondásai tehát a szükséges munka problémájával, ennek következtében a munkamegosztás kényszerjelleget fennmaradásával, összességében történelmileg még fennálló tőkés jegyekkel kapcsolatosak. E belső ellentmondásokkal függ össze a marxizmus állam- és politikaelmélete, valamint a szövetségi politikáról vallott felfogása.

A marxi szocializmuskép nem a jövő dogmatikus posztulálásán nyugszik, hanem egy világtörténelmi elméleten, azaz a termelési módról alkotott koncepción.

A szocializmus, illetve a kommunizmus világtörténelmi elméletében a legfontosabb problémát e társadalmi formának a magántulajdonhoz való viszonya képezi. Ezzel függ össze, hogy az átmeneti

társadalom szocializmusképe a Gazdasági filozófiai kéziratoktól a Gothai program kritikájáig leglényegesebb elemében változatlan maradt: a szocialista forradalom után egy hosszú történelmi szakasz következik, amelyben a köztulaj-

don alapján végbemenő közösségi elsajátítás még világtörténelmileg alá van vetve a magántulajdonnak.

A proletárállam osztályjellege elkerülhetetlen és szükséges azoknak a gazdasági feltételeknek részben kiküszöböléséhez, részben átalakításához, melyeken az osztályharc és az osztályok létezése alapul — mondja Marx, majd az átmeneti társadalom államának szükségszerűen politikai jellegét ekként indokolja: „... a proletáriátus a régi társadalom megdöntésére vívott harc időszakában még a régi társadalom bázisán cselekszik és ezért még többé vagy kevésbé a régi társadalomhoz tartozó politikai formák között mozog.

A proletárállam osztályjellege és politikai eszközei így módon függnek össze a gazdasági fejlődés problémájával, a szükséges ráfordítások leépítésével, a többletmunka elsajátításának kérdésével.

Marx nem szorult arra, hogy holmi elméleti és gyakorlati doktrínákból mintegy ki-egyenlültsék elgondolásait. Annál is inkább, mert ezeket az ellentmondásokat sem az elmélet, sem a gyakorlat nem volt képes azóta sem feloldani.

De nem segíti a problémák feltárását az sem, hogy az egyes megállapításokat konkrét szövegösszefüggésekből kiragadva értelmezzük. A munka szerinti elosztás koncepcióját nem lehet elszakítani attól, hogy Marx itt a szocializmus árutermelés nélküli jellegeről beszélt.

Marx sehol sem állítja például azt sem, hogy a munka szerinti elosztást központilag képzele el. Ez összefügg azszal, hogy a közösségi tulajdon konkrét formájáról keveset írt, illetőleg számára ez nem volt igazán döntő kérdés.

A marxi társadalom- és gazdaságelméletben nem önmagában az árutermelés ténye, hanem az árutermelés jellege, vagyis az elsajátítási mód tulajdoni-társadalmi meghatározottsága az igazán lényeges kérdés. Marxnál az átmeneti társadalom államának centralizáltsága, illetve decentralizáltsága szorosan összefügg azszal, hogy milyen széles bázison látta megvalósíthatónak az osztályszövetséget. A munkásosztály és a középrétegek, valamint a parasztság viszonyáról van itt szó. A marxi forradalomelmélet ebben a tekintetben is mentes minden doktrínér dogmatizmustól: az osztályszövetség lehetőségéről vallott felfogásának módosulásával forradalomelmélete is megváltozik: amennyiben a középrétegek, valamint a szegény- és középparasztság is szembefordul a burzsoázsiával, annyiban nála is lehetséges a fegyveres felkeléssel végrehajtott forradalmi erőszak helyett a forradalmi átalakulás békés útja.” A proletárállam osztálybázisának kiszélesíthetőségéről vallott marxi koncepció fejlődésének négy lép-

csőjét ismertette Pozsgay Imre. Ezután részletesebben beszélt a középrétegekről és a parasztsághoz való viszonyról. Végezetül a magyar agrárpolitika utóbbi néhány évtizedét tekintette át, majd a szocializmus hiánygazdaság-jellegéről beszélt: „létrejött a történelem sajátos paradoxona: míg a kapitalizmus a kistulajdonosokat pauperizálja, a szocializmus a túlkeresletből következő hiányhelyzet és a hiányt előidéző gazdasági, szervezeti okok tartós fennmaradása miatt e rétegeket gazdaságilag felemeli. Ezzel a szocializmus önmaga fonákját mutatja. Azt a látszatot kelti, hogy minden ami prosperál, jövedelmet képez, az a kapitalizmusból ered, és minden ami stagnál, erőforrást és jövedelmet emészt, a szocializmusból következik. Holott itt is a nem saját alapján kifejlődő átmeneti társadalom egyik megnyilvánulásáról van szó. A helyzet megoldásának kulcsa a nem saját alap gazdasági törvényeit figyelembe vevő, de a perspektívát is ismerő politika kezében van.

A túlkereslet problémájának inaktív kezelése miatt politikánk vonzerjét veszítheti el. Nem eshetünk abba a csapdába, hogy a hiányhelyzet a munkásokat pauperizálja, a kistulajdonos rétegeket pedig meggazdagítja. Az, hogy a túlkereslet előnyei és hátrányai egyenlőtlenül oszlanak meg a gazdasági szektorok, és ezzel összefüggésben a társadalmi rétegek között, az osztályszövetség problémáját is új összefüggésbe helyezi.

De ebben az új helyzetben is iránymutató marad az osztályszövetségről alkotott marxi koncepció alap gondolata: az ugyanis, hogy nem önmagában a politika múlik az osztályszövetség létrehozása. Az érdekintegráció ugyanis nem kizárólag a politika aktusa.

Előadása legvégén Pozsgay Imre a marxizmus korunkbeli szükségességéről beszélt: marxistákra van szükség, olyan emberekre, akik nem kímélik az idejüket, és személyes erőfeszítést tesznek a marxi mű elsajátítására, és nem félnek szembenézni semmiféle valósággal a marxizmus szemlélésében és a marxi módszer alkalmazásával...” Marx és a marxizmus reneszánszának feltétele, hogy a marxizmus lehessen azonos önmagával a mai valóság törvényei szerint, annak biztosítása a hozzá közeledők számára, hogy nem a gondolkodástól, hanem a gondolkodás korlátaitól szabadulnak meg, ha magukévá teszik ezt az eszmerendszert.

A marxi szocializmuskép és a magyar gazdasági reform folyamata

Az előadó Berend T. Iván

Reformfolyamatunkkal kapcsolatban gyakran felmerül a kérdés, hogy az valamiféle új út keresése prognosztikus kísérlet netán az elkövetett hibák korrigálásának eszköze, vagy esetleg kapunyitás idegen eszmék előtt. Ez a kérdés-feltevés mindenképpen egy normatív mérce. A szocialista gazdaságról kialakult kép előfeltételezésén alapul. Jogos-e ez, hiszen a marxi — és marxista — közelítés éppen az empiriából való kiindulását jelenti. Mégis léteznek a marxi elméletnek olyan elemei, amelyek alapvetően meghatározzák az értékelést, s melyek megvalósulása — avagy eltörülése — az eddigi gyakorlat fontos mutatója lehet.

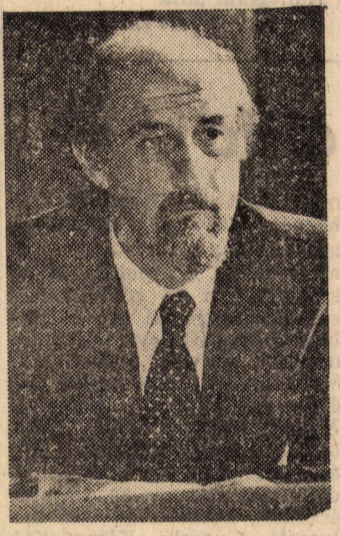
A proletáriátus uralkodó osztállyá válik, megtörténik a kisajátító kisajátítása, kialakul a társadalmi tulajdon. Ebben a folyamatban Marx a koncentráció olyan magas fokát tételezte fel, hogy a kistulajdon egyszerűen nem vette figyelembe. A gyakorlatban fontossá vált a kis tulajdonhoz való viszony. Elfordulhatna lenne a marxi gyakorlatról, ha nem foglalkoznánk — elméletileg és gyakorlatilag egyaránt — vele. Az 1800-as évek végén már az idős Engels is a kistulajdon kisajátítása ellen emelt szót, s elméletileg

Lenin is a lassabb államosítást tartotta volna helyesebbnek. A történelmi helyzet azonban másként alakította az eseményeket, s a később egyetlen helyes útnak kikiáltott szovjet gyakorlat értékelését hozott Magyarországra is: a kistulajdon rövid idő alatt megszűnt. Újraéledése nem ellentétes a marxi alapelvvel.

Szorosan kapcsolódik ehhez az agrárkérdés kezelése is. Ismét Engelsre kell hivatkozni, aki egy pártbeli vita alkalmával az önkéntes, fokozatos kollektivizálás mellett emelte fel szavát, s még a gazdag paraszti alternatíváját is a szövetkezetbe tömörülést javasolta. A valóság mást hozott. A lenini szövetkezeti elveket is felretolva zajlott a „szerveződés”, a kuláktalanítás pedig a gazdaságon túl is jellemzővé vált. Az MSZMP agrárpolitikája, az elméleti alapokhoz való visszatérést jelentette; az eleinte könnyítésnek szánt intézkedések (szakszövetkezet, háztáji stb.) később tartós gyakorlattá váltak. (A sztálinista elmélet és gyakorlat

azonban napjainkig éreztetni hatását.)

A tervszerűség követelménye születésétől kezdve hozzátartozik a szocializmus eszméjéhez. A történelmi helyzetben fogant sajátos tervezési gyakorlat, a központi tervutasítá-

sok lebontásának rendszere azonban sokáig ható elméleti háttér is lett.

A követelmény és a megvalósulás módja nem tévesztendő össze: a tervutasításos rendszer megszüntetése nem mondja el a tervszerűségnek.

„A gothai program kritikájában” esik szó az elosztási rendszer alakulásáról és az áru- és pénzviszonyok eltűnéséről. Az itt megfogalmazott munka szerinti elosztás tétele azonban semmiképpen sem jelent egyenlősítést, sőt a különbségek meglelte is hangsúlyt kap, de az is nagyon fontos, hogy a feltételrendszerben áru és pénz nem szerepel. E kategóriák fokozatos megszüntetésének elve aztán a gyakorlatban egyes áruk alacsony szinten tartását jelentette. Ezek az árak a szocializmus „jellemzőivé” váltak;

A hiánygazdaság körülményei között megszületett, kényszerűsége túlköröz mesterseges árrendszere a szocializmus fejlődésének tönkét látta, hogy nem az, hanem az, hogy a gyors növekedést követelményével is.

A konkrét helyzetben valóban létfontosságú növekedés elméleti megalapozást is nyert — s ehhez néhány, már történelmi meghatározottságú marxi gon-

dolat is hozzájárult. Úgy tűnt, a növekedés — az állandó és gyors növekedés — a szocializmus lényegéhez tartozik.

Minden egyes marxi tétel nem állta ki az idők próbáját; ezek is hozzájárultak azonban a szocializmus kialakulásához, s a tőkés rendszer jelentős átalakulásához is. Marx nagy hatással volt a polgári elméletekre, a marxista gyakorlat befolyásolta a kapitalizmus valóságát is. A szocializmus vonatkozásában egyértelmű megfeleltetésre nincs mód: a létező szocializmus gyakorlatán nem lehet számon kérni a marxi szocializmusképet, de a mai gyakorlatot sem szabad csupán a marxi képben keresni.

A szocialista forradalom elmaradottabb országokban győzött, mint Marx elképzelte. Ez az utópikus képek felerősödéséhez, a különféle célok idő-síkjaiknak egybeeséséhez vezetett. A szocializmust rövid átmeneti periódusnak tartó, a kommunizmus gyors elérését hirdető gondolat tovább erősítette az utópisztikus vonásokat. Pedig a társadalmi rendszerek kifejlődése mindig rendkívül hosszú folyamat eredménye volt: miért hinnék, hogy a szocializmus gyors menetellel elérhető?

Jobb, ha nem ideálképeket kérünk számon, hanem elért sikereinkre vagyunk büszkéek, még ha tudatában is vagyunk annak, hogy ezek az eredmények — a mezőgazdaság, az ipar eredményei, a szegénység felszámolása, az oktatás, a társadalmi elkülönültség megszüntetése terén — nem a szocializmus megteremtését, csupán annak megalapozását jelentik.

Minden forradalom — így a szocialista is — befejezetlen. A szocializmus azonban csak a reformfolyamat állandósága mellett születethet meg.

Marx nemcsak közgazdász, hanem történész is volt. Formációelméletének — s főként a vegyes formációknak — felidézése lényeges. Alapvető az absztrakt kapitalizmuskép fontossága — de sokféle forma létezhet: ezt elismerjük, könnyen elfogadjuk. Hajlamosak vagyunk azonban összekeverni az absztrakt szocialista formációt az egyes országok jellemzőivel. Ez a vulgáris uniformizálás korábban, rendkívül erős volt; remélhetőleg már túl vagyunk rajta, leküzdöttük.

A magyarországi szocializmus kialakulását segítő reformfolyamat kettős funkciót kell hogy betöltsön. Egyik feladata a doktrínér közelítések korrekciója, például a tervezés az agrárpolitika területén.

Az előrehaladás érdekében a régen eldöntöttnek hitt kérdéseket kell újrafelvetni. A másik feladat az útkeresés gyakorlati realizációja: a történelmi meghatározottság körében kell megtalálni a szocialista fejlődés általunk járható útját.

Jövőnk jelenünkben kell megalapozni; a felismert problémák meghaladását kísérlelet is ezt szolgálja. Kisvállalkozások mellett nagyvállalati megoldásra is szükség van „robot” és robotok jelentésként a klutat; a második gazdaság felismerése, elismerése mellett a fitevényesség erősítése is rendkívül fontos; a bérrendszer megváltoztatása szolgálhatja ezt a célt; a gazdasági szerkezet, az irányítási rendszer továbbfejlesztése is szükséges.

A negyedszázada megindult reformfolyamat tizenöt esztendője kapott nagy lendületet, és — változó ütemben ugyan, de — ma is halad. Valóban eredményes akkor lehet, ha nem doktrínák a határai. A marxi szocializmuskép nem ideálkép, hanem kiindulás; Marx nem az utolsó, hanem az első szót mondta ki.

Marx Károly úgy él, ahogyan elveit, módszereit mi hasznosítjuk.

Reform — piac — államigazgatás

volt Bauer Tamás előadásának a címe.

Az 1968 óta élő gazdaságirányítási rendszer a szabályozott piaci mechanizmusból, mint elierendő célból keveset változtatott meg. Sikerült ugyan áttörnie a központi anyaggazdálkodás és a tervlebotás rendszerét, a piac azonban nem vált a termelés szabályozójává, a kínálat nem reagál a keresleti jelzésekre. Ez az állapot átmeneti, „ellátási felülösségre” épülő mechanizmus vagy a Bauer-terminológia szerint: sem terv, sem piac.

Az előadó vitába szállt Kozma Ferencnek az ez év márciusi Társadalmi Szemlében megjelent cikkével. Úgy vélte, hogy a cikk a piac megváltozott szerepét az állammonopolista kapitalizmusban abszolutizálja, a mammutvállalatok piacbefolyásolási képességét felnagyítja. Valójában a piac a multik számára lényegében ma is külső adottság, melyhez alkalmazkodniuk kell.

A piaci önszabályozó mechanizmus tehát létező realitás, nem egyes közgazdászok nosztalgiaja. Ezeknek az önszabályozó elemeknek térhódí-

tása szükséges a magyar gazdaságirányítás számára is. A központi gazdaságirányítás és a vállalatok mai viszonya nem szüntette, nem szüntethette meg az alkurendszert, a közvetett módon is működtethető szabályozók nem normatívak, hanem szelektíven érvényesítettek, tehát közvetlen beavatkozást jelentenek. Ebbe a logikába illeik az 1980-as versenyrendszer is.

Az előadó mindezt a beruházási rendszer példáján illusztrálta. A beruházások finanszírozásánál a vállalati átlagos sajátforrás 30 százalék alatt van, tehát az előírt szint alatt, vagyis a formálisan meghatározott szabályokat sűrűn átlépi, szélesre tárva a zszipet az egyes vállalatok és a központi egyedi megállapodásai számára, vonzva ezzel a központi gazdaságirányítás direkt beavatkozását. Így olyan helyzet áll elő, hogy a részfolyamatokra az államigazgatás ellenőrzése kiterjed, az összefolyamat áttekintése azonban kicsúszik kezéből a nem teljes informáltság következtében. Pontosan az ellenkező eset lenne

kívánatos: az összefolyamat kezelése, a részfolyamatok figyelemmel kísérése. Ehhez a költésvetési korlát keményítésére, fokozott vállalati önszabályozásra van szükség. Ez azonban magával vonja a vállalat és az államigazgatás viszonyának átalakítását.

Ezzel kapcsolatban az előadó utalt Sárközy Tamásnak a Valóság októberi számában megjelent cikkére. Megszüntendőnek mondta a jelenlegi helyzetet, mely szerint: „az államigazgatásnak mindent szabad és semmit sem kötelező”. Az államnak nem elhagynia kell a gazdasági terepet, hanem visszavonulnia, hagyania kell működni a piaci önszabályozó elemeket. Szociálpolitikai céljait a gazdasági szférán kívül kell érvényesítenie, és gazdaságvezetési céljait, az összgazdaság érdekében érvényrejtését normatíván kell elvégeznie. Biztosítania kell a gazdasági demokrácia fokozását, az államigazgatás önkormányzati helyett a gazdasági élet többi szereplőinek kontrollját az apparátus felett, bírói jogorvoslatot teremteni a vállalatok számára a központi igazgatással szemben.

Marx és Engels hipotézisei a leendő munkásmozgalom politikai berendezkedéséről 1871 után

Ezzel a címmel Sándor Péter, a tud. szoc. tanszék munkatársa tartott előadást.

Bevezető mondatai szerint a marx és engelsi nézetek rekonstrukciója mai kérdés, hiszen a ma létező szocialista társadalmakban lévő politikai rendszerek és gyakran egyes politikai alternatívák is e klasszikusokra hivatkozva igazolják magukat. Másrészt viszont a reális politikai gyakorlatnak napjainkban szembe kell néznie a társadalmi munkamegosztás és áruterelés „megszüntetésének” lehetetlenségével; ebből következően a társadalmi struktúrával; ezért a politikum újratemelésével, az állam és a társadalom kettősségének fennmaradásával.

Az 1870—90 közötti időszak a modern pártok születésének időszaka, a történelemben először koncentrálik reális politikai erővé a strukturált népi akaratokat. A munkásmozgalom politikai jelenléte tartóssá és fontossá válik. Ugyanakkor Marx és Engels a munkásmozgály gazdasági felszabadítása előfeltételének tekintették a politikai emancipációt.

Ezek a körülmények irányítják a figyelmet a politikai emancipáció kettős természetére, ezt elemelte a továbbiakban az előadó.

Váljon el a politika világa a társadalmi, céhes-vallásos, stb., illetve gazdasági bekiyitól, ugyanakkor a valóságos egyének és csoportjaik, venessenek részt a politikában, vagyis ne különüljön el a politika tartalma a társadalmi viszonyoktól. Ha a társadalom közvetlenül teremti meg közösségi általánosságát, megszűnik az illuzórikus általánosságot hordozó objektíváció, akkor ez az ellentmondás megsejtenhető.

A kezelés esete az ellentmondás folyamatos megléte épül. A közügyek politikai kezelése a hatalom, a politikai közösségek és az egyén különféle intézményes mechanizmusokat, politikai államiságot stb. feltételező viszonyrendszerében történik.

Marx 1871 után az előbbi megoldásra voksolt, Engels pedig ezt módosította 1883 után.

Mindketten azt igyekeztek elkerülni, hogy a közösségek képviselői átalakuljanak a képviselői közösséggé. A kérdés, így tűnik, ez volt: mi legyen a politikai berendezkedés formája, hogy a munkásmozgály egésze gyakorolja a hatalmat, de az egyének báztán és a emancipációt biztosítsa?

A politikai emancipáció megvalósításához a munkásmozgály hatalommá válását elengedhetetlennek tartották, ennek elérését, hol a rohamtípusú útban látták, de inkább a hegemon erővé válás pozíciós politikai küzdelmeiben.

A Kommuné jellege szerint az állam mint olyan elleni forradalom volt, nem állami, társadalmi forma. Ez határozta meg Marx állásfoglalását (és ekkor még Engels is) 1871-ben. Marx szerint a Kommuné olyan politikai intézmény, amelyben nincsen sem állam, sem párt, stb., vagyis egyetlen szerveződés sem. Az abszolút és kizárólagos területi elv alapján épül fel alulról felfelé, semmitől sem különül el és semmi sem különül el benne. Alap-egysége az egyén, aki konkrét társadalmiságában lép fel a mindenkor közösségi közvetítések alanyaként: minden közügy az ő választófogára épül. Politikai mechanizmus, bár éppén az a lényege, hogy nem alrendszer — teljes körű minden hatalmi munkamegosztási tevékenységét elvéve (a törvénykezők végrehajtának, a végrehajtók törvénykezők és bírásoknak stb.). Politikai intézmény, hiszen a köz hatalmat gyakorolja, érdekeket egvezet, szükség esetén erőszakot alkalmaz stb.

Ez nem a diktatúra demokratikus felhasználása, nem is diktatúra a többség számára, hanem a társadalomnak a munkásmozgály által történő megszervezése egy népi berendezkedésben, amely csökkenő mértékben politikai és növekvő mértékben társadalmi öngazgató kényszerítő mechanizmussal, de nem államigazgatóssal és nem elkülönült apparátusokkal működik.

Engels 1883. után átértelmezi a kívánatos politikai formára vonatkozó álláspontot: politikailag és morálisan pozíciókat meghódítani sorra-rendre az állam lehetséges pontjain, vagyis az elkülönült államiságot alternatív állampolitikák küzdőterévé kell tenni. Engels elismerte elvileg az erőszakos forradalom szükségességét — meghatározott feltételek mellett —, de 1883 után a munkásmozgály politikai részhatalmá válásáért dolgozott.

Engels számára nem az a kérdés: polgári demokrácia, vagy a proletariátus diktatúrája, hanem, hogy a polgári demokrácia politikai szabadságrendje nem elég teljes, nem elég stabil, nem elég garantált. Ezért a munkásmozgalomnak először ezeket kell erősíteni, a nemzeti államhatalom birtokába jutó munkásmozgalomnak pl. a tulajdonviszonyok átala-

kításával „alá kell támasztania” a politikai emancipációt.

Engels a hatalomra jutást, a hatalom működtetését csak a politikai szabadságok közt tartotta értelmesnek, mert nélkülük például a tulajdonviszonyok átalakítása sem a demokrácia alapfeltétele, hanem a diktatórikus kormányzat megerősítését jelenti. A tőkés kisajátítása önmagában nem jelent sem szocializmust, sem demokráciát Engelsnél, ez egyéb körülményektől függ.

A két koncepció közül az egyik az államra szervezett teljes proletariátus, s ezzel az állam mint elkülönült közhatalmiság feleslegessé tehető; a másik az „állam szabadságának” korlátozása a politikailag tevékenykedő mozgalom által.

Sajnos az idő rövidsége nem tette lehetővé az állítások teljeskörű szövegszerű illusztrálását (szóban), de még egy lényeges gondolat felvillantását igen. Marx és Engels közös álláspontja volt eltérő véleményükben: az emancipáció során a munkásmozgalomnak nem szabad az államot főszerplővé tennie, a hatalmi berendezkedésben, a tulajdonrendelkezési viszonyokban. Vagy szét kell zúzni és helyette kommunizmust szervezni (1871—83.), vagy fel kell használni az öröklött államot, de korlátozva a modern civil társadalom autonómiái és a polgári demokrácia eszközei útján (1883—95.).

Centralizáció és a vállalati függés

címmel Kovács Sándor docens tartott előadást.

A szervezetek kontingencia elvű — tehát a környezet és a szervezet közötti feltételes kapcsolatokat vizsgáló — elemzése magyarországi tapasztalatai azt mutatják, hogy a külső kontextuális változók (pl. a vállalatok adminisztratív függése) befolyásolják elsősorban a vállalati formális vezetési struktúrát. Ennek a külső kontextusnak alapján centralizált jellege folytán uniformizálódóan centralizáló hatása van a vezetési struktúrára.

Ha a vállalatok vezetését csak a vállalat belső ügyének tekintjük, akkor a belső kontextuális változók másodlagos jellege folytán szembekezdünk azzal az ellentmondással, hogy a belső adottságok alapján decentralizációt is működtethető vállalatok mégis centralizációt érvényesítenek.

Ez ellen a jelenség ellen hadakoznak egyes szervezetpolitikusok azon felfogás alapján, hogyha a centralizáció felső elhatározás alapján általánosan érvényesülő tendencia, akkor ugyanilyen módon meg lehet valósítani a decentralizációt is.

Ennek a felfogásnak három hibája van. Az első, hogy felülről decentralizálni — ez fából vaskarika, a decentralizálás ugyanis a gazdasági, társadalmi, döntési-vállalkozási gyakorlat maga. A vállalatok habozás nélkül végrehajtják a decentralizálási programot, de ezt a rendszeridegen berendezést kiüritik, fiktívvé teszik. A második, az általános

normatív jelleg. A decentralizáció a szervezetek sajátsszerűségében rejlő energiák kibontakoztatása, tehát csakis a strukturális differenciáltság egyidejű megvalósulásaként mehet végbe. A harmadik, hogy a belső vállalati viszonyok centralizált típusának beavatkozata nélkül akarnak meghatározott rész működésébe.

Az érdemi decentralizáció a vállalaton belül (gyáregységek önállósága stb.) csak a felső szintű centralizáció átalakításának (vállalatok önállósága stb.) következménye lehet. De jelenleg szó sincs az állam és a vállalat viszonyában decentralizációról.

Az állam és a vállalat szövetségében az előbbi funkciókat vesz át az utóbbtól, aminek fejében a vállalat biztosítja az államnak a átfogó irányíthatóságot. A vállalat centralizál, szabályozza információi folyamatait, hogy az

állammal való kapcsolat csatornát minél szűkebbre vonja, erősen formalizálnak kell lennie, hogy az erőforrások felhasználása könnyen ellenőrizhetővé váljék stb.

Mindaz tehát, ami a vállalaton belül történik makrosztűtű szocio-ökonomiai feltételek által kondicionált. Ez utal arra a veszélyre, hogyha a szervezeti rendszer megváltoztatása elvállik a gazdaság mechanizmusainak változtatásától, kudarcot vall.

Az innováció kérdésében is hasonló összefüggést találhatunk. Nem az egyéni szervezeti szint, hanem a politikai-társadalmi, gazdasági környezet determinálta struktúra határozza meg az innováció létét. A szervezet bürokratikus típusa (hierarchizáltság, centralizáció, személytelenség stb.) összefügg az innováció bürokratikus típusával (korlátozott innovativitás). — Ezekről a kérdésekről beszélt többek között az előadó.

A tudományos ülészek hallgatósága

Válságideológiák és ideológiai válságok

Marton Imre, a filozófia tanszék professzora az 1914—39 közötti és a 60-as évek óta kibontakozó válságidőszak összehasonlításával azt a hipotézist igazolta, hogy

amíg az első válságperiódus kitermelte és dominánsá tette a fasizista és az antifasizista kiút globális stratégiáját, addig a jelenlegi válságperiódusban többféle kiút, alternatíva rajzolódik ki, de még egyik sem vált uralkodóvá.

Az első válságperiódusból kivezető két alternatíva bemutatása után a jelenlegi válság előzményeinek, jellemzőinek, következményeinek elemzésére került sor: A második világháború után az 50-es évek közepéig stratégiánkat az határozta meg, hogy a katonai konfrontáció akut veszély a két vilárendszer között (az 1948-as fordulatok, az iparosítás ütemének felgyorsítása, koreai háború, Varsói Szerződés, stb.) illetve az imperialista hatalmak közötti ellentétek egy új imperialista háborúhoz vezetnek, amelybe elkerülhetetlenül belesodródna a szocialista országok. A XX. kongresszuson, a kommunista és munkáspártok 1957-es és 1960-as nemzetközi konferenciáin új felismerések, tételek fogalmazódtak meg: a háború nem elkerülhetetlen, a forradalom békés és nem békés útjai, a nemzeti felszabadító mozgalom perspektívái. Továbbra is érvényesül a centrumban és a perifériában az egyenlőtlen fejlődés, végbe megy az imperialista hatalmak ellentéteinek bővített újratemelésé, anélkül azonban, hogy ezek egy újabb egymás közti háborúhoz vezetnének. Ellenkezőleg, megszilárdultak a gazdasági, pénzügyi, katonai integrációs tömörülések. Ha az imperialista hatalmak egymás közötti ellentétei

nem torkollanak Imperialista háborúba, a kapitalista front áttörésének feltételei módosulnak. A fejlett tőkés országokban nem lehet számitani olyan forradalmi folyamatokra, átalakulásokra, mint amelyek végbementek Oroszországban, Kelet-Európában, vagy Ázsiában. A gazdaság militarizálása egybeesik a fejlett tőkés országokban a profit növelésének logikájával, amely stabilizáló hatással van a gazdasági és társadalmi viszonyokra. A szocialista országok esetében viszont a védelmi kiadások állandó növelése egyensúlyzavarokhoz vezet, hátráltatja a megújulási folyamatokat a gazdasági, a politikai, ideológiai szférákban. A háború utáni fejlemények tükrében új módon kell megközelíteni a tőkés formáció történelmi lehetőségei kimerülésének kérdését. Egyrészt nemzetközivé váltak a tőkés rendszerre jellemző ellentmondások, másrészt a centrum a vártnál eredményesebben tud alkalmazkodni azokhoz az ellentmondásokhoz, amelyeket kitermel. Nincs összhangban a szocialista országok katonai ereje és gazdasági, pénzügyi befolyása a vilárendszerben. Az elmaradás és a túlszárnyalás dialektikája új kihívásokkal szembesíti a szocializmus magasabbrendűségének empirikus bizonyítását.

A szocialista országok eddig még nem tudták a kapitalista nemzetközi munkamegosztás rendszerével szemben új típusú széles körű és vonzó nemzetközi munkamegosztási rendszert kiépíteni. Ez zavarta a szocialista országok egymás közötti együttműködését, továbbá a szocialista világ és a fejlődő világ kapcsolatát.

Ezek után a válságból való kiutat stratégiai alternatíváit vázolta fel Marton Imre.

Ezúttal ezeknek a konfrontáció stratégiája, amely a fegy-

verkezési verseny fokozódásával jár. A geopolitikai megfontolások kitüntetett szerepe következtében mind a két fél arra törekszik, hogy destabilizálja a másik politikai, katonai helyzetét. Miután egyik fél sem rendelkezik olyan fölényvel, hogy elhárítsa, megakadályozza a másik fél atomcsapását, a konfrontációs stratégia belső logikája atomháborúhoz vezetne. Feltehetően jelenleg ezt mind a két fél el akarja kerülni. A konfliktusok gócpontjainak sokasodásával, a két fél mind modernebb és pusztítóbb fegyvereket szállít a szemben álló feleknek. Ennek következtében mind nehezebben lehet szabályozni a szövetségesek mozgását, a taktikai atomfegyverek gyártását és felhasználását. A globális konfrontáció elkerülése végett mind a két nagyhatalom arra kényszerül, hogy pozíciókat adjon fel. Ez jelentős politikai, erkölcsi presztízvesztéssel jár. A konfrontációs stratégia elmossa a vonalat a két vilárendszer között, és a fegyverkezési hajszá elleni harc a katonai bipolaritás által uralt világrend elleni harc.

Egy másik lehetőség az enyhülési stratégia a katonai bipolaritás jegyében. Ezt a stratégiát próbálták érvényesíteni a hatvanas években, és a hetvenes években a Helsink-i Konferenciáig. Ennek a stratégiának belső ellentmondása, hogy

az amerikai imperializmus érdekeit a szocialista világ által nyújtott profitelészetek kikényszerítésében, de nem érdeke, hogy a Szovjetunió, katonai ereje mellett gazdasági, pénzügyi, technológiai nagyhatalommá váljon és ezáltal kérdésessé tevesse hegemoniáját a vilárendszerben.

Az enyhülési politika elősegíti a balatolódást a fejlett tőkés-

országokban és a forradalmi fordulatokat a fejlődő világban. Ennek támogatása, védelme megkérdőjelezi az enyhülési folyamatot. Az enyhülési politika feltételei között jobban kidomborodik a saját helyzetekből, a nemzeti sajátosságokból fakadó differenciálódás és az előrehaladási utak pluralizmusa.

Új módon vetődik fel az egység és a differenciálódás problémája a szocialista világban és a nemzetközi munkásmozgalomban. Az imperialisták ezt a helyzetet arra használják fel, hogy destabilizálják az egyes szocialista országokat, felbomlasztják egységüket. A hangsúly az enyhülésről áttevődik a konfrontációra.

Egy másik stratégia az, amelyet a szocialista internacionalizmus megfogalmazni és megvalósítani és amely Nyugat-Európa köré tömörítendő a harmadik világ jelentős részét. Ez a stratégia szolgálja az amerikai hegemonia korlátozását, a „két szuperhatalom” uralmának megtörését, egy új hatalmi tömb kialakítását a világban. Szeretnék megakadályozni Nyugat-Európa történelmi szerepének marginalizálódását. E stratégiai koncepciót megalapozta az USA hegemoniájának visszazorítása a hatvanas években, a baloldali erők előretörése Nyugat-Európában, a harmadik világban végbemenő differenciálódási folyamat, az új világgazdasági rend követelése, a szélesedő gazdasági kooperáció a szocialista országokkal. E stratégiai koncepciók alappillérei Franciaország és az NSZK lettek volna. E stratégiai koncepció

belső korlátai: a hetvenes években az Egyesült Államok helyreállította hegemoniáját, Japán és az NSZK került a konfrontáció, az Egyesült Államokkal geopolitikai megfontolások miatt. Az USA és az amerikai tömb által uralt multinacionális vállalatok olyan gazdasági és pénzügyi nyomást gyakorolnak, amelyet Nyugat-Európa jelenleg nem tud el- lenyújtani és kivédeni.

Az európai szociáldemokrácia nem vállalja a katonai semlegességet. A harmadik világ leggazdagabb országai inkább

az Egyesült Államok védőszárnyai alá helyezkednek.

A második világháború utáni új tendenciákból, az erőviszonyok átrendeződéséből körvonalazódik egy olyan stratégiai alternatíva is, amelyet rokonítani lehetne az

antifasizista stratégiával, abban az értelemben, hogy egy széles, nemzetközi frontot lehetne kialakítani egy új világrend megteremtése érdekében. Ez a világrend különböző típusú érdektörekvéseket egyeztetne össze az amerikai imperializmus hegemoniáját korlátozó törekvéseket a kapitalizmus meghaladásának törekvéseivel.

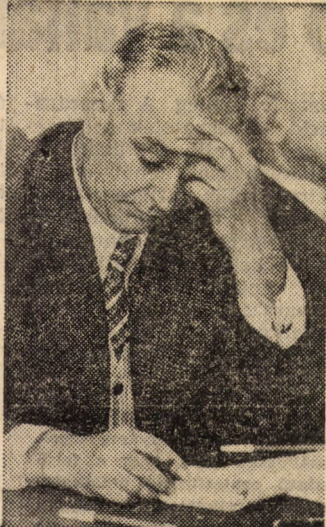
Feltételeznék a nemzetközi munkamegosztás rendszerének olyan átalakítását, amely kedvező feltételeket teremtene az elmaradottsági viszonyok és strukturák felszámolásához, a nemzetközi gazdasági és pénzügyi kapcsolatok normalizálásához, a nemzetközi intézményrendszer átstrukturálásához, a konfrontációs stratégiák kiküszöböléséhez, a kulturális és információáramlás valóságos nemzetközivé tételéhez, a globális és regionális érdekek összehangolásához, a demokratikus humanista és szocialista értékek érvényesítéséhez.

Ez az új világrend egyidejűleg biztosítaná a vilárendszer mezuinodását és a nemzet emancipálódás megújulását. Ennek az új világrendnek az állomása: az októberi forradalom, a fasizista világrend mezuinodása a második világháború során, a szocialista világrendszert kialakítása, a gyarmati rendszer szétesése, a neokolonializmus elleni fellépés, az új világgazdasági rend követelése, a különböző baloldali mozgalmak fellendülése, az egyházakon belüli változások, a mezuinodási folyamatok a szocialista országokban.

Ez az új világrend előkészítene a kapitalizmus világméretű meghaladásának változatos formáit. Bár ennek a stratégiának számos eleme már dinamizáló és hatóténvesző, rövid távon megteremtése nem lehetséges. A következő években az valószűnű, hogy Nyugat-Európa és Japán katonailag erősíti szövetségét az amerikaiakkal, ugyanakkor, amikor fokozni kívánják a gazdasági kapcsolatokat kiszélesítését a szocialista országokkal.

Marx és Smith: Rendszeralkotás és eszméletörténet a politikai gazdaságtanban — Madarász Aladár előadása

Szabó Kálmán a közgazdasági, elméleti szekcióban elnököt

D. N. Laptjev Ősztönzés önálló gazdasági elszámolás a szovjet gazdaságban címmel adott elő

Munkaerő, teljesítmény, ösztönzés

Ez volt a címe Tímár János és Kóvári György előadásának.

A tőkés rendszer nem a legfejlettebb országokban, hanem a periférián dől meg clószór, a tőkeviszonyon alapuló kifejeletl ártermelés ebben a régióban még nem integrálta az egész gazdaságot. Az ártermelés szétterésére irányuló sikertelen kísérletek azt bizonyítják, hogy a szocialista gazdaság az ártermelés alapján fejlődhet sikeresen — ezekkel a gondolatokkal vezették be az előadást.

Marx helytelen interpretálásai különösen kedvezően hatást gyakoroltak a munka közvetlen és közvetett társadalmi jellege körül folyó okfejtésekben, például a munkaerőpiac létének tagadásában.

Az 1968-as reform indítékai közül kiemelték azt a felismerést, miszerint a tervutasításos rendszer tapasztalatai rámutatnak arra, hogy amíg a termelés tárgyi tényezőinek széles körében a központi elosztási rendszer úgy ahogy helyettesíteni tudta a piaci kapcsolatot, addig a munkaerő allokációs folyamataiban csak igen szűk körben és kivételes eszközökkel (pl. katonaság bevetésével) lehetett a munkaerőpiacot kikapcsolni.

A legkeményebb tervutasításos gazdálkodás idején is, pl. a kereseti arányok szabályozásával közvetett módon, a munkaerőpiac új befolyásolták a munkaerő elosztását, miközben elméletben tagadták a munkaerő áru jellegét (ahelyett, hogy tisztázták volna ennek szocialista specifikumait).

A háztartások szabad munkaerőpiacainak és a mezőgazdaság lappangó munkaerőfeleslegének kimerülését

a munkaerőhiány jelensége követi, amelynek hatékonyságromboló hatásai közismertek.

Ezeknek a problémáknak a megjelenésében sajátos szerepet játszanak a foglalkoztatáspolitikai eszközei és céljai és a demográfiai folyamatok. Az előbbi a teljes foglalkoztatottság céljának követésével elősegítette, de nem határozta meg a gazdaság működési rendszeréből fakadó folyamatok érvényesülését. Az utóbbi is csak egy tényező, a munkaerőhiány szintjének hullámzásában.

Ezek után az előadók statisztikai adatokkal bizonyították, hogy

az 1979. utáni növekedésfékező gazdasági intézkedések a várakozással szemben nem csökkentették a munkaerőhiányt. A törvényes munkaidő csökkentése nem a szabad idő növekedéséhez, hanem a második gazdaság kiterjedéséhez vezetett.

A munkaerőpiac főszereplői között a gazdaságirányító központ, miközben felszólítja a vállalatokat „a munka jobb megszervezésére”, „a tartalékok mozgósítására” stb. sikertelen adminisztratív lépéseket is tesz (pl. létszámstop) ez irányba. Hasonló a helyzet a keresetkiáramlás központi szabályozásával és a szűk körben ideig óráig hatásos olyan költséges intézkedésekkel is, mint pl. a katonaság vagy lengyel vendégmunkások alkalmazása a munkaerőpiac egyensúlytalanságának ellensúlyozására. A vállalatok a munkaerőpiac hiányjelenségeihez igazodva a szokásos intézkedéseiket teszik meg, munkaerő-állományukat a munkacsúcsokra méregetik stb. A munkaerőért folyó verseny és egyéb körülmények

(erőforráskorlátozás stb.) egyaránt akadályozzák a teljesítménykövetelmények szigorítását. Ami a munkavállalókat illeti, a kellően megfizetett túlmunkát szinte korlátlanul vállalják, vagy a második gazdaságban érvényesítik kereseti igényeiket (ez esetben a munkahelyen takarékoskodnak erejükkel). Az adott feltételek között a vállalatok nem képesek a munkaerő szelektálására, így a munkaerő-állomány nem is rendelkezik a magasabb teljesítményekhez szükséges tudással. A teljesítménybevezetés az informális alkú útján megálapított munkabérek kifizetésének, a bértarifák megkerülésének eszköze is.

Az előadás utolsó részében a VGMK-ról és a kibontakozás elemeiről volt szó.

A vgmk-k lehetővé teszik a keresetszabályozás legális megkerülését, ezzel elősegítik a vállalatoknak, hogy a munkaerőpiacokon sikeresebben versenyezzenek a munkaerő megszerzéséért, a munkaidő extenzív kiterjesztésével pótolják a hiányzó munkaerőt.

A VGMK-k tovább növelik a gazdaság dualitását (első és második gazdaság) amelyből a kibontakozás nem a dualitás növekedése és nem a VGMK-k adminisztratív megszüntetése. A reformfolyamat feltételezi a mai keresetszabályozás megszüntését egy ár-, bér- és adó-reform alapján, az érdekegyeztetési folyamat intézményesítését — szűk térre szorítva a ma kiterjedt informális alkudozást. A versenyképességnek növekednie kell a munkaerőpiacra is, olyan vállalati rendszer keretében, ahol a haladó vállalatok magasabb bért fizetnek válogatott munkásállományuk biztosításáért.

Eleven ismeretanyag és elemzések a konferencián

Bognár József előadásáról

Hangsúlyozta a tudományos vita fontosságát, mely a fejlődés mozgatórugója. A tudományos vitákat hazánkban a gazdasági vezetés, a gazdaságpolitika és a gazdasági gyakorlat egyaránt igényli, s a döntések meghozatalánál azok eredményeit a döntéshozók figyelembe veszik. Jelenleg Magyarországon a közgazdászok között erősödik az ésszerű gazdasági reformfolyamat igénye, a realitások talaján való gondolkodás. A konferencián eleven ismeretanyag és elemzések hangzottak el. Fiatal kutatók, szakértők nagy számban vettek részt. A fiatal nemzedék elméleti megközelítésben is bátran nyúl azokhoz a kérdésekhez, amelyeket az 1968-as gazdasági reform előkészítői gyakorlati szempontból vizsgáltak.

függőségek (interdependencia) rendszere alakult ki, amelyet Marx már előrelátott, s a Kommunista Kiáltványban leírt.

A világpiac létrejött, de nem a nemzetállamok szerepének háttérbe szorítása nyomán, hanem ellenkezőleg, megerősödése mellett. Korunkban, amikor az emberiség több mint 80%-a Európán kívül él, világdimenzióban való gondolkodásra van szükség. A nemzetközi pénzügyi válság önmagában is súlyos problémává vált. A fejlődő országok jó része exportjövödelmének mind nagyobb részét kamatfizetésre és hiteltörlesztésre kénytelen fordítani, nem tudja importját növelni, ezáltal az exportőrök számára is problémák keletkeznek. A világgazdaság immár 3 éve stagnál (reál értékben).

kérdés megoldására nincs adekvát problémamegoldási rendszer. Ezért elmélyült kutatásra, a tudományágak együttműködésére és eredményeik szintetizálására van szükség.

A társadalomtudományokra éterően különösen nagy felelősség hárul.

Komplex fejlesztési koncepcióra van szükség, amely a világgazdasági, politikai, kulturális stb. tényezők együttes figyelembevételét igényli. A kutatásnak interdisciplináris és multidimenziális irányban kell haladnia. Nagy jelentőségű a tudósok politikusok, gyakorlati szakemberek együttes részvétele a csélekvési rendszerek kialakításában. Alkotó módon kell keresni azon problémák megoldását, melyek mindnyájunk közreműködését igénylik — fejezte be előadását Bognár József professzor.

E konferencia is hozzájárult ahhoz, hogy elősegítse a válaszok megtalálását a ma és a holnap kérdéseire.

A globális problémák kezelésével kapcsolatban jelenleg sok a kérdés. Ma számos súlyos

Bognár professzor hangsúlyozta a felelősségteljes kutatás, döntéshozatal és csélekvés fontosságát. A problémák feltárását a cél felvázolása és eszközök megjelölése kell, hogy kövesse.

Szólta a fejlődő országok útkeresésének problémáiról, arról, hogy a fejlődő országok egész sorában a gazdaság dezorganizálódott, a tőke kimenekülése nyomán pénzügyi válságok alakultak ki. A jelenlegi világgazdasági helyzetben rendkívül átgondolt, a realitásokból kiinduló, azok bázisára épülő gazdaságpolitikára van szükség. A gazdasági problémákkal realisan kell szembenézni, társadalmi fejlődésünk érdekében.

Korunk világgazdasági problémái átfogóak. Alakulásuk minden országot nagymértékben befolyásol, a kis és közepes méretű gazdaságokat különösen nagy súllyal. A kölcsönös

A közgazdasági elméletek szekciójának elnöksége

A szocialista szakszervezetek konzisztenciája a gazdasági modell függvényében

címmel Herédi István, a szociológiai tanszék docense tartott előadást.

Az előadás egy hosszabb kutatás beszámolójának csak probléma centruma ismertetésére vállalkozott. Hogyan alakul a szakszervezetek működésének konzisztenciája a gazdasági mechanizmussal? E kérdésben határolódott el (az ideológiai, tradicionális stb. vonatkozásokról) a hozzászólás témája.

Az előadó kiinduló megállapítása szerint értelmes kategória a szocializmusban is a társadalmilag szükséges munka fogalma, és ha ez (a kapitalizmushoz képest eltérően létező) általános regulátor nem funkcionál, akkor nem érvényesülhet a „mindenki képessége szerint — mindenki munkája után” elve sem. A szocialista munka természetének ebben a dimenziójában a szocialista gazdaság két alaptípusa különül el. Az egyik a direktív tervgazdasági rendszer, amely nem érvényesíti a szocialista munka ezen természetét, s amelynek tiszta típusában a szakszervezet igazi funkciójában felesleges elem. A másik a kombinatív típus, a direkt és indirekt elemek szerves kombinációja.

E logikai előkészítés után történeti áttekintést hallottunk. 1917–18-ban a szakszervezetek léte vagy nem léte végleteiben vetődött fel a kérdés. Egyik oldal az államtól teljesen elkülönült, „független” szakszervezetek igénye, a másik oldal a szakszervezetek „államisítása”, az államigazgatás meghosszabbított karjává tételének igénye jelent meg. 1919-ben a VIII. párt-

kongresszuson mintegy maximális programként az állam „szakszervezetesítésének” koncepciója született meg. (El kell jutniuk oda, hogy kezükbe vegyék az egész gazdaság irányítását stb.)

A harmadik szakszervezeti vitában minden előbbi és későbbi álláspont megmérkőzött.

Trockij, a szakszervezetek államisítása, Buharin az állam szakszervezetesítése problémájával lépett fel lényegében, utóbbi éppen a VIII. kongresszus határozataira hivatkozva. Mindkettő valójában a szakszervezet megszüntetését „eredményezte” volna. Lenin a „párhuzamos létezés” koncepcióját vallja ekkor: a szakszervezeteknek állami (munkafegyelm stb.) és társadalmi feladatokat (jelölt állítás stb.) egyaránt el kell látniuk.

Ezek az elképzelések a naturális gazdaság koncepcióján nyugodtak, a szakszervezeteknek eredeti érdekvédelmi, képviselői funkciójukban való megszűnését jelentették — nem realizálódtak. A szakszervezeti viták végére a NEP tett pontot. Ebben az éretlen kombinatív működési modellben az érdekek struktúráldása, a „munka világa” (miként a kapitalizmusban is) hozzák létre alapvető érdekképviselői funkciójukban szocialista módon helyreállítva a szakszervezeteket.

A direktív tervgazdálkodás körülményei között, illetve 1945 után az ezt átvevő szocialista országokban a szakszervezetek transzmissziós funkciót nyertek (a '30-as évek Szovjetuniójában utasításokat kaptak a központtól). A Szolidaritás szakszervezet megszűlése Lengyelországban nem

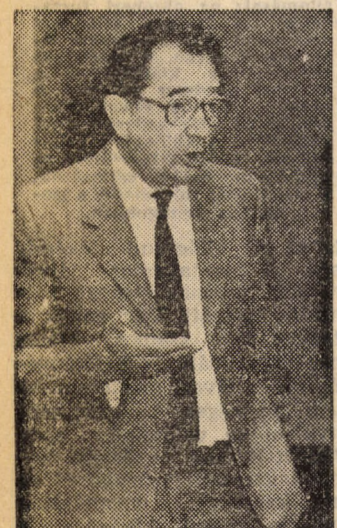
egyszerűen a gazdaságpolitikában elkövetett hibák következménye. Az elavult gazdasági mechanizmus elfogadása az ágazati szakszervezetek által — ez vezetett ahhoz, hogy elszakadtak a tagságuktól.

Végezetül a mai magyar szakszervezeti vitákba nyerhetek bepillantást a hallgatók. Héthy Lajos, az egyik álláspont képviselője. Eszerint a szakszervezeteknek — a NEP korszakához hasonlóan — az érdekvédelem, érdekvédelem és a funkciója. Buza Márton szerint emellett a vezetésben való részvétel egy másik funkciót képez. Héthy erre azt mondja, hogy a hatalomgyakorlásban való részvétel nyilvánvalóan benne van az érdekvédelemben.

Ne a vezetésben (az szakértelem, apparátust stb. igényel) vegyenek részt a szakszervezetek, hanem az irányításban — tette ehhez hozzá Herédi István. A magyar gazdaság megtette az első lépést a kombinatív működési modell felé — az érdekvédelem funkciójának erősítése ebből adódik, ha mást is jelent ez egy közüzemi és egy profitorientált vállalatnál.

Az előadást sok hozzászólás követte, például Széll Jánosé. Felhívta a figyelmet arra, hogy a működési modell és a szakszervezeti funkció konzisztenciája semmiképpen sem érvényesülhet automatikusan. Az a hatalmi koncepció, ami a hatalmi struktúra működését megítéli olyan faktor, ami elteríti ennek az összefüggésnek az érvényesülését.

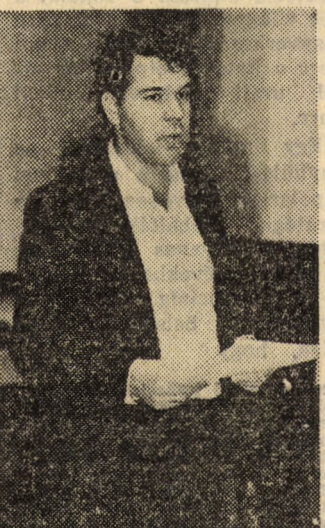
A tudományos tanácskozásról tudósítottak: Gál Róbert, Komócsin Sándor, dr. Kőrösi István, Molnár Gabriella, Némethi Gábor.

Erdős Tibor a vásárlóerő-szabályozás külgazdasági összefüggéseiről tartott előadást.

Falusné Szikra Katalin, a kis-tulajdonosok a szocialista gazdaságban helyéről beszélt

Bauer Tamás Reform — piac — államigazgatás címmel tartott előadást.

Válasz a fórumon felvetett kérdésekre

A fórumra alakult IP-n, felmerült kérdésekre Szuhay Miklós, általános rektorhelyettes szóban, a Közgazdászok adott nyilatkozatban válaszolt.

A JEGYZETVÁSÁRLÁSI LAPOK ÜGYE. A jegyzetbolt vezetője az első hetek nagytömegű forgalmának lebonyolítását a nappali tagozaton nem vállalja az egyéni jegyzetvásárlás módszerével. A Tankönyvkiadó Vállalat munkaerőgondjai indokolják ezt elsősorban, de az állami vezetés sem tartja indokoltnak a több évtizedes csoportos jegyzetvásárlási gyakorlat megváltoztatását. Az egyéni jegyzetvásárlásra van lehetőség (az első hallgatói rohamok elültével), és ugyanez áll a nem csoportosan beszerezhető tankönyvekre is.

A KÖNYVTALVÁNYOK kevésségére vonatkozó kérdésfeltevés jogos. Annyi könyvtalványt szoktak kiadni, ahány könyv felvételre várhatóan van. Rendszeresen előfordulnak olyan esetek, hogy ez kevés, és az elfogyott könyv utánpótlásának átfutási ideje rendkívül hosszú. A szakkönyvek ára a hozzájárulással együtt is magas. Az egyetem vezetése az egyetemi tanács napirendjére tűzte az ügyet, e napirendi pont előkészítésébe bevonták a testület hallgatói képviselőit is. Az elméleti tárggyal kapcsolatban például a házi sokszorosítás megoldása mellett döntöttek, de ez csak átmeneti segítség lehet.

A DÉKÁNI HIVATALOK FOGADÁSI IDEJÉRŐL. A dékáni hivatalok a kijelölt fogadóórát az év eleji hajrá (beiratkozás, ösztöndíjlista összeállítása, létszám stb.), statisztikák készítése) idején nem tartották meg. Az egyetem vezetésének álláspontja az, hogy ilyen esetekben nem a fogadóórát rováására, hanem például a munkaidő meghosszabbításával kell a feladatokat elvégezni.

AZ ÖSZTÖNDÍJAK KIFIZETÉSE. Ennek ideje attól függ, hogy a karok mikor adják le a listájukat. A gazdasági igazgatósággal megállapodott az egyetemi vezetés, hogy nem az egész egyetemnek egyszerre fizetik ki az ösztöndíjakat, hanem karonként, a jogosultak listájának leadása függvényében fogják ezt elvégezni.

A jövedelemigazolások kései leadása, az utóvizsgák elhúzódaása miatt csak október közepén lehetett a kari tanulmányi átlagokat kiszámítani, ez vezetett az általános ösztöndíjak október végi kifizetéséhez.

A 180 forintok korábbi fizetése indokolt lett volna, itt bizonyos fokú szervezetlenség jelentett akadályt.

A DIÁK KÖZMŰVELŐDÉS ÉS SPORT HELYZETÉRŐL. A rekonstrukció ideje alatt korlátozottak az egyetemen az ilyen tevékenységek lehetőségei. A klub rendezvényei kollégiumokba kerültek, nagyobb propagandát igényel a rendezvények helyének, idejének tudatosítása.

A SZAKKOLLÉGIUMNAK A VERES PÁLNÉ UTCÁBÓL való elköltöztetése, régi ügy. Az oktatás folyamatosságának a biztosítására a közlebbi és nagyobb helyiségekkel ellátott Veres Pálné utcai épület alkalmasabb volt. A Szakkollégium több lehetőség közül választotta a Makarenkó utcai kollégiumot.

A NULLADIK ÉVFOLYAMOS HALLGATÓKKAL a javuló kapcsolatokat bontotta fel az, hogy több helyre osztották szét az egyetemistákat. Ha a nagy részük legalább egy helyen lesz, meg kell oldani a kapcsolattartást.

Az egyetemi tanácsban nemrég nőtt a diákképviselek száma, a Művelődési Minisztérium napirendjén szerepel a működési keretszabályzat módosítása, ennek megszületése után lehet szó további változtatásokról ezen a téren.

A MEGAJÁNLOTT GYEGEK adását az állami vezetés támogatja, ez a lehetőség a működési szabályzatba is bekerült. A diákképviseleten a sor, hogy elérje adott tárgyak, kurzusok esetén, hogy az oktatók és hallgatók éljenek ezzel az osztályzási formával.

A MENZÁVAL KAPCSOLATOS PROBLÉMÁKRÓL. A kérdéseket a fórumon feltevő Sugár László és Komlóssy Jenő gazdasági igazgató felvették egymással a kapcsolatot, mindkettőjük ígérete szerint a gondok orvoslására tett lépésekről a Közgazdászok körében tájékoztatják a hallgatókat, oktatókat.

K. S.

A KISZ kitüntetettjei

Mucsi Barna átveszi a Pro Universitate díjat

emelkedő tevékenységük elismerésére a következőknek adta át:

Legmagasabb egyetemi kitüntetésünket, a Pro Universitate díjat ítélte oda

Bihari Péternek, a politikai gazdaságtan oktatójának, korábbi széles körű egyetemi/közéleti tevékenységét és kiváló oktató-nevelő

munkáját is figyelembe véve, a Társadalomelméleti Kollégium megalapításában és azóta igazgatójaként végzett kimagasló, áldozatos munkájáért, az egyetemi értelmiségképzés bázisa megteremtéséért folytatott eredményes küzdelméért.

Szintén a legmagasabb kitüntetését, a Pro Universitate díjat ítélte meg

Szabó György a Közösségért kitüntetést kapta

az egyetemi KISZ-bizottság

A KISZ Központi Bizottsága november 7-e alkalmával egyetemi KISZ-bizottságunk javaslatára a következő diákjainknak adományozott kitüntetések:

A Kiváló ifjúsági vezető kitüntetést érdemelte ki

Frenyo Andrea

IV. éves diák, az instruktori szakbizottság vezetőjeként és egyetemi tanácsagként végzett lelkiismeretes és kiváló munkájáért. (Középiszkolásként már aranykoszorús KISZ-jelvényt kitüntetését kapott.)

Aranykoszorús KISZ-jelvényt kitüntetésben részesült

Branyiczki Imre

nyáron végzett diák, a KISZ oktatási reform munkabizottság vezetőjeként és az egyetemi közélet más területein szerzett érdemeiért.

Szintén aranykoszorús KISZ-jelvényt kapott

Jánosi István

szintén nyáron végzett diák, az egyetemi közösségteremtésért, a széles értelemben vett egyetemi közművelődés megteremtéséért tett erőfeszítéseiről (KEN-szervezés stb.).

A KISZ KB dicséző oklevelét vehette át

Heimann Zoltán

1983-ban végzett diák, elsősorban a Rajk László Szakkollégium diákbizottsági titkáráként folytatott kiemelkedő tevékenységéért.

A KISZ KB dicséző oklevelével lett kitüntetve

Komócsin Sándor

szintén a nyáron végzett diák, a Közgazdász diákmunkatársaként és a KISZ különböző munkabizottságai aktív tagjaként való lelkiismeretes, színvonalas tevékenységéért. (Középiszkoláskorában egyszer már kapta ezt a kitüntetést.)

A KISZ KB dicséző oklevelével jutalmazták meg

Tick László

végzett diákok, a Studium Generale szakbizottság és az ő SG-szakbizottság-vezetőként nyújtott fontos és eredményes munkája elismeréseként.

Egyetemünk KISZ-bizottsága nemrégiben alapított kitüntetését a november 7-i egyetemi ünnepély alkalmával ki-

Szakszervezeti önköltséges üdültetés 1983-ban

Szakszervezetünk 1983-ban is arra törekedett, hogy tagságunk önköltséges üdülési igényét a körülményekhez képest maximálisan és a lehető legolcsóbban elégítse ki. Igyekeztünk mindent megtenni annak érdekében, hogy az üdültetés színvonalát megőrizzük, a dolgozókat terhelő költségek pedig ne emelkedjenek, illetve bizonyos mértékben csökkenjenek. Ez a törekvésünk átlagosan megvalósult is, de az átlagon belül természetesen vannak eltérések. A színvonalbeli eltérések részben a felnőttokra érvényes dolgozói térítési díjakban kifejeződik (a gyermekek után fizetendő díjakban nem, mert az üdülő színvonalától függetlenül a térítési díj egységesen napi 10,- Ft) mint majd a későbbiekben látni fogjuk, a térítési díjak differenciálása nem túl széles skálán mozog, aminek elsősorban az az oka, hogy a kisebb jövedelműek előtt is nyitva álljon a magasabb színvonalú üdülők igénybevétele. A dolgozókra háruló térítési díjak mérsékelésére a belföldi kollégiumok igénybevétele esetén került sor. Itt a felnőttek korábban vonatkozó 30,- Ft/nap térítési díjat 10,- Ft-ra mérsékeljük, fokozott anyagi támogatást adva elsősorban fiatal, kispénzű tagjaink számára. Valószínűleg egyedüliek vagyunk abban, hogy nem emelünk, hanem csökkentünk az árainkon.

Az az évi üdülési szezonban 898 felnőtt és 385 gyermek vett részt az önköltséges üdültetésben (szervezett dolgozóink száma 790 fő). Dolgo-

zók összesen 31 (ebből belföldi 17, külföldi 14) üdülőhely között választhattak. A vendégéjszakák száma 6506 volt. Azt hisszük, a számok maguktól jelzik egyrészt a viszonylag jó üdülési lehetőségeket, másrészt sejtetik azt is, hogy milyen hatalmas munka szükséges annak megszervezéséhez, adminisztratív és pénzügyi lebonyolításához.

Az üdülőhelyeken minőségi csoportokba soroltuk (persze, a csoportokon belül is vannak minőségi különbségek), s ennek megfelelően a dolgozók térítési díja 50, 40, 30 és 10,- Ft/fő/nap. A dolgozók napi átlagos térítési díja tehát függ az üdülőhelyek súlyától, azok kihasználásának mértékétől és a gyermek-felnőtt arány alakulásától. 1983-ban az önköltsé-

ges üdültetés bevétele 169 020,- Ft, a vendégéjszakák száma pedig 6506 volt, ennek megfelelően a napi átlagos térítési díj 26,- Ft-ot tett ki. Ezzel kapcsolatban felvetődik a kérdés, hogy mennyire önköltséges az önköltséges üdültetés? Az üdültetésre fordított szakszervezeti kiadás (amortizációt, javítási költségeket és fogyóeszköz-beszerzéseket nem számítva) 513 500,- Ft volt. Az összeg nagysága akkor különösen érzékelhető, ha figyelembe vesszük, hogy a tagdíjból származó bevételeink mindössze 280 000,- Ft. A kiadások összege osztva a vendégéjszakák számával — 79,- Ft, vagyis minden egy forint bevételre több mint 3,- Ft kiadás jut, azaz a kiadások 67%-át a szakszervezet

költségvetése fedezt, a dolgozók hozzájárulása viszont csak 33%-ot tesz ki. Ha ehhez hozzászámítjuk még azt is, hogy a felújítás, felszerelés, fogyóeszköz-beszerzés, berendezés nem kis pénzt emészt fel (az elmúlt öt év átlagában meghaladja a 100 000,- Ft-ot), akkor még fokozottabban látható, hogy az önköltséges üdültetés messze az önköltség alatt van. Másképp ezt úgy is mondhatjuk, hogy a szakszervezet igyekszik előteremteni azokat a pénzügyi forrásokat, amelyek a dolgozói térítés alacsony tartásához szükségesek.

Mint említettük, a dolgozói hozzájárulás 10-50,- Ft/nap között helyezkedik el, ugyanakkor a bérelt üdülőhelyek költségei a következők:

üdülő	bérelti díj	vendég éjszaka	napi költség/ágy	dolgozó térítése
Bfüred	131.472	831	158,20	32,30
Bföldvár	49.895	166	300,50	36,70
Bfenyves	93.630	864	108,00	33,80
Csopak	52.368	172	304,50	36,00

Az egy napra jutó költségek jelentős eltérései részben az árák különbségétől, részben a kapacitáskihasználás mértékétől függenek. Balatonföldvár és Csopak a legdrágább üdülő, ami viszonylag kisebb kapacitáskihasználással párosul. A kapacitáskihasználás mértékét befolyásolja a bérelti szerződés lehetséges időtartama (pl. júniusban kevesen mennek üdülni, de a szerződést csak júniussal együtt lehet megkötni), a turnusváltáskor kieső napok, valamint

az ágyfoglaltság nagysága (pl. 4 ágyas szobában csak ketten vannak). A szakszervezet saját üdülővel is rendelkezik Káptalanföldön. A vendégnap üzemeltetést költsé 137,- Ft, a dolgozók átlagos térítése pedig 31,80 Ft.

A szakszervezet az egyetem kollégiumában két hónapra 120 ágyat bérel 37 000,- Ft-ért, amit a külföldi és a belföldi cserepartnerek rendelkezésére bocsát. Dolgozóink általában az ön-

költséges üdültetéssel elégedettek. Természetesen ilyen nagy volumenű üdültetés esetén néhány probléma is felmerül: üzemképtelen tv, étkezési lehetőség hiánya, gyenge edényállomány. A dolgozók által felvetett észrevételeket, hiányokat — ha a mi hatáskörünkbe tartozik — az 1984-es üdülési időszakban igyekszünk kiküszöbölni.

Dr. Balázs Géza üdülési felelős, Dr. Szerletics József gazdasági felelős

Már megint a menza

Az útjelző táblák megjelenése után, némi késséssel ugyan, de megnyílt a Zsil utcai étterem és büfé is. A nagy várakozás ellenére azonban (vagy lehet, hogy éppen azért) nem aratott osztatlan sikert.

Mikor csoportársaimmal először mentünk oda ebédelni, nem győztünk magunkhoz térni a csodálkozástól. Ez nem meglepő, hiszen a Dimitrov téri menza, már teljesen elszoktunk attól, hogy mindenféle evőeszközből korlátlan (és meglehetősen tiszta) kínálat legyen és hogy át lehessen látni az üvegbe készült poharakon. Az meg egészen fantasztikus volt, hogy egymás után hat tálcan semmilyen rendű-rangú ételmaradék nem volt. Még a sorbaállás alatt is remekül éreztük magunkat a világos (!) és izléseesen berendezett helyiségben. A kevésbé elfogultak ugyan megjegyezték, hogy sokkal lassabban halad a sor az egyetemhez képest, de a bizakodó hangulatot nem tudták letörni. Ez azonban a pénztárosnőnek pillanatok alatt sikerült, mindössze néhány számot kellett beütnie zseniális masinájába és átnyújtotta a blokkot. Abba,

hogy egy tányér leves és egy adag túrós csusza 14,40 már majdnem beletöröttünk, mikor rájöttünk, hogy evőedie diszkrimináció esete forog fenn. Hármunk közül ugyanis egy, ugyanazért 12,60-at fizetett. Epp azon voltunk, hogy fellebbezzünk az illetékes pénztári hatósághoz, mikor észrevettük, hogy csak ketten töltek cukrot a tészta. Ezzel a rejtély azonnal megoldódott és kiderült, hogy diszkriminációról szó sincs, viszont egy kanál kristálycukor pontosan 1,80-ba kerül. Kollégista barátainkkal legalább jóhiszeműen fogtuk fel a dolgot és megállapítottuk, hogy az étterem nyilván részt vesz az „Egészségesebb táplálkozásért” mozgalomban, és ennek keretében elsősorban a túlzott cukorfogyasztást kívánják korlátozni. De az is lehet, hogy valahonnan értesültek az ideai cukorpaternés katasztrófálisan alacsony voltáról és így akarják a tényleges szükségleteknek megfelelő elosztást biztosítani. Ezek után már csak azt nem értem, hogy miért kerül 17 forintba a krumplifőzelék és egyáltalán miért olyan drága minden?

Sz. A.

A politikai könyvnapok újdonságai

Lukács József: Esmék és válaszok
Gecse Gusztáv: Vallástörténeti Kislexikon
Gazdaságpolitikai Kiszótár

Kovács Géza: Globális problémák — hazai perspektívák
Láng István: Biológiai erőforrások
Forgács Tibor: Az oktatásfejlesztés: esélyek és korlátok

Felhívás!

Rejtett tehetségké a tér

A Közművelődési titkárság felhívja valamennyi hallgató figyelmét arra, hogy 1934. tavaszán a KISZ és a Művelődési Minisztérium ísmét megrendezi az egyetemi és főiskolai kulturális napokat. Mindazok jelentkeését várják, akik a közgazdaságtan művelése mellett bármilyen művészeti ágban tevékenykednek és szeretnék magukat (és műveiket) megmutatni másoknak is.

A felsőoktatási intézmények művészeti csoportjai, egyéni szereplői 1962 óta két évente találkoznak az ország nagy diákvárosaiban, ahol bemutatják műsoraikat egymásnak, és az adott művészeti ágak szakértőinek. Milyen nemes cél érdekében rendezik ezeket az amatőr találkozókat? Először is a rendezők szeretnék megadni a lehetőséget a résztvevőknek új művészeti törekvéseik bemutatására, szakmai tapasztalatcserére, egymás megismerésére. Másodszor pedig ezzel is az egyetemisták és a főiskolások művelődési lehetőségeit szeretnék bővíteni, még több alkalmat adni a szórakozásra és a kapcsolódásra.

Felléphetnek: — irodalmi színpadok, színjátszó csoportok, vers- és prózamondók, politikai, közéleti dalokat előadó szölisták, együttesek, kórusok, zenekarok, kamaragyüttesek, szölisták, jazz- és poezgyüttesek, néptáncscsoportok, szölisták, népi zenekarok, népdalgyüttesek, folkgyüttesek. Az amatőralkalmak történetében először ezen a rendezvényen irodalmi műfajokkal (vers, novella stb.) és vizuális műfajokkal (film-, képző- és iparművészet), videó, díszítőművészet) is lehet pályázni. Ha lesz jelentkező, a találkozó rendezői az itt nem említett művészeti te-

rületek képviselői számára is bemutatkozási lehetőséget biztosítanak.

A Közgazdasági Egyetem helyi bemutatói 1934. március 15-én lesznek. A népi tánc-csoportok és a népi zenekarok a szentendrei művelődési házban, a kórusok, a zenekarok és a szölisták, az ELTE aulájában, az irodalmi színpadok és a színjátszó csoportok, a Műszaki Egyetem Skéné Színházában, a jazz- és poezgyüttesek, valamint az egyéb kategóriába tartozók (jazzbalett, búvészkedés stb.) a Kertészeti Egyetemen lépnek fel. Azok akik továbbjutnak, április 5-6-án Kecskeméten vehetnek részt az országos bemutaton. A vizuális műfajok zsűrizett anyaga Keszthelyen kerül kiállításra, az irodalmi műfajokat Sárospatakon mutatják be. Az országos bemutaton résztvevő csoportok és szereplők munkáját a művészeti ágak szakértői értékelik. Az egyetemi és főiskolai kulturális napok országos bemutatóin kiemelkedő teljesítményt nyújtó együtteseket, csoportokat, egyéni szereplőket jutalomban részesítik, munkájukat arany, ezüst, bronz fokozatú oklevéllel ismerik el. A legjobbak dívdíjat és egyéb jutalmat is kaphatnak.

Tehát: valamennyi hallgatóknak megmutathatja mit tud, előadhajta táncát vagy énekét, megmutathatja elrejtett verseit, egy szóval előrukkolhat bármilyen hobbiával, és ezért esetleg — még jutalmot is részesül. Ki tudja ellenállni ennyi csábításnak?

A tavaszi egyetemi és főiskolai kulturális napokra a Közművelődési titkárság november 20-ig Kovácsné Audikovszki Irénél lehet leadni a jelentkezéseket.

D. A.

„...Megállt az új csillag” Jegyzetek a november 7-i irodalmi műsorról

TÜREDEKEK, IMPRESSZIÓK

Csend. Fehér lepedővel bevont, háromszintes dobogó, gyertyák, virágok. Tábla, kisiskolás kézírással. „Ahhoz már hűzzászokott az ember, hogy leszállnak az esték, de nem gyűlnak ki a kirakatok. Most azonban valami új érzés volt a levegőben. A versenyfutás az idővel.”

Ujabb tábla. „Több tonnás volt a szoritásod. Majd pár kilós. Majd cemi sem.” Erősödő zene. „Váratlan volt a változás, mit nem jelölt a menetrend.” Jönnek. Hatan-hatan, két oldalról. Vörös ing, sötétkék farmer, fehér tornacipő. Váll vállhoz, félkör, törökülés. „Dicsőséges földünket lovak patája hasogatta, szántotta.” „Hej, csendes Don, miért, hogy zavarosan áradsz?” Térdén állva, orosz népdalt dúdol melegen, szaggatón. „Néha eljön hozzánk is az idő, hogy tenyeregre vegyen bennünket és kiemeljen önmagunk mélységeiből.” „...cslekedni szeretnénk.” Parázslék a lefojtott tűz, kavargás tördeli a sorokat. „Azok lélegzik mélyre a világot, kiket a sors fölének rakott.” Az elementáris akarát földre borulva megfeszül.

„A messzeség — ifjúságunk szerelme — eladta magát béna gazdagoknak.” Vonaglik a megaláztatás. „Páras bűdösséggel hű lep bennünket el.” A második szinten hanyatt feke kiált a szó az ég felé, „csak vonulunk a Föld alacsony porában, sárban fulladva, égő homokba fojtva.” Sorfal. „Napok, napok tűzkiáltás meghalni.” Felállva, szemben állva, egyként: NEM! Felszöböt az erősödő zene. „Valakinek holnap meg kell válni az életétől. Mondd, te kit választand?”

Sodrás, földhöz tapasztó lendület. „Tűz, te gyönyörű jegeken győztes öröme, ne tűrd, hogy vénhedjünk sorra.”

Homlokaink fölött felzikk a nap. „Emléd fel, ahogy akkor felemelted. És üss vele, ahogy akkor ütöttél.” Fel a harma-

dik szintre, földre. Dobogás, dobogás, arca borult dobogás. Dobogás, dobogás, felforrósodó dobogás. Katarzisz. Az összekulcsolódott kezek zászlóként a magasba. „MOSZKVA LEALAZKODOTT TORNYAI FÖLÖTT MEGÁLLT AZ ÚJ CSILLAG.” „Mert mi most az embert visszaadjuk magunkból az életnek.” Pezsgő. „Ébredjétek föl és köszöntsétek a napot.” Körtánc tolul a szívekre, a tavasz zenje örömméppét. „Újra kell kezdeni mindent — minden szót újra kimondani.”

A zene megszűnik. A megtört csend szinte üvölt. „Miért az ártatlanokra sújt a legnagyobb csapás?” „Miért a rózsát keresőknek, hogy csak kőfal, mit találnak?” Néma szónoklat. Felsír az ütemes taps lelkiifurdalása. Atrendeződnék a sorok... „Íjászaim, az eskü, az eskü ne hagyjuk abba, havat, szelet, északi süvitést a világ ablakainak.”

Összefonódás. „Élni, élni, élni, élni kell! Félni, sírni, könyörögni, menekülni nem lehet!” „Nekünk talán nehéz lesz, kívánni tán kevés lesz az élet.”

Gyermekírás. „Mégis élünk, mert úgy szeretjük, szeretjük az életet. Mert annyira élők vagyunk és annyira emberek.”

Kitárulás. „Es mi arra születünk, hogy a Föld sebeit begyógyítsuk életünkön át, életünkön át.”

„Lrra születünk, hogy tiszta legyen még a szívünk, játszunk még tovább, játszunk még tovább.”

MEGJEGYZÉSEK

A RENDEZŐ (Tóth Emília): — a szinte kizárólag idézetekből felépített szöveggel (természetesen többszörös áttételeken keresztül) valamiféle történeti, kronológiai sorrendben próbáltuk kifejezni az eseményeket. Rengeteg idézetet gyűjtöttünk, s a végül is elhangzott részleteket e rendező elv alapján választottuk ki. Magán a forradalomon kívül szeretnénk volna megjeleníteni az előzményeket, a kiváltó okokat, illetve a később jelentkező ellentmondásokat, problémákat is, egészen napjaink történelméig. A csúcspont természetesen a forradalom, melynek kőni megjelenítése a harmadik, legmagasabb dobogón történt (a dobogóknak dramaturgiai jelentőséget szántunk, nem

Fotó: Erdős Tamás

volt mindegy, hogy amit valaki tesz, azt a színpad melyik részén teszi).

— még egy megjegyzés: az egyetemről sajnos, nagyon korlátozott mértékben kaptunk segítséget a műsor elkészítéséhez, s amit kaptunk, azt is úgy kellett kikönyörögni. A kiadások egy részét a TEK fizette, nem kis hányadát pedig saját zsebből voltunk kénytelenek finanszírozni.

A KOREOGRÁFUS (Bereczky Erzsébet):

— megkaptam a forgatókönyvet, s a szöveg, illetve a közbeiktatott zenék tartalmából és hangulatából kiindulva próbáltam elképzelni az almozgásokat, melyek aztán a próbák során nyerték el végleges alakjukat. Sajnos, a kollégiumban tartott előadások miatt gyakran nem tudtunk megfelelő körülmények között próbálni, s ez rendkívül megnehezítette a felkészülést.

A NÉZŐ:

— szuggesztív, intellektuális, eredeti, érdekes, igazi „egyetemista” műsor volt, sodró lendülettel, másodpercnyi ürességet nélkül, hatásos és kifejező koreográfiával, hibátlan előadásban. Sajnálhatják, akik nem jöttek el (sajnos, ők voltak többen).

„A két vasajtó közötti tér tele van csodákkal”

Spiró György: Az imposztor

Spiró György nyilatkozata szerint legújabb drámája, melyet a Katona József Színház társulata számára írt, az élő nemzeti legendáról, annak hatásáról szól. Számomra ennél lényegesebb a darab három másik fő kérdése.

Mi a különbség a vidéki és a vidéki városok színházainak — közéjük érve a határon túli magyar nyelvű színházakat is — közönsége között?

Egyik vidéki városunkban dolgozó színész jóbarátom arról kesergett nemrég, hogy csak a bemutatón volt érdemes a rendezésből a finanszírokat is előadni. Azóta már senki sem „veszi” azokat, így ők is „evadultak”, egyre hársányabban játszanak, mert csak azzal aratnak sikert. Kénytelenek csak a darabot játszani. Az sem rossz, de hát...

A vilmai színészek hasonló okoskodással próbálják lebeszélni a Varsóból vendégszerreplésre érkező Boguslawskit (Major Tamás) arról, hogy mélyebb értelmet és érzelmeket vigyen játékába. A különbség csak az, hogy Máthé Erzszi színésznője nem panaszképpen mondja ezt, hanem szomorú beletörődéssel, de azért hozzáteszi: nem biztos, hogy igaza van. Nincs is. Boguslawski tudja, és megpróbálja őket is meggyőzni arról, hogy a legbutább nézőt is megfogja az ŐSZINTE játék. A fiatal vilnai csillag (Udvaros Dorottya) természetesen másképp gondolkodik, mint idősebb sorstársnője. Ő otthagyná a páratlan jómódot azért, hogy feléphessen egy olyan színházban, ahol jól KELL — és EZÉRT lehet is — játszani. Ahol nem elég szépnek lenni, és a nézők anyanyelvén szavalni, mint az 1800-as években Oroszországhoz csatolt litván fővárosban.

Vidéki városaink színházait viszonylag rendszeresen látogatva szinte mindig találkozom a dilemmával: Azt és úgy játszának, amit és ahogyan a közönség vár, vagy próbálják ők irányítani a nézők művelődését? Kiszolgálják őket könnyű sikert aratva, vagy „neveljenek” az elutasítás kockázatával?

„Az Ikszek” című regényben, illetve „Az imposztor” című darabban Boguslawski úgy provokál botránny, egy ártatlan Corneille-, ill. Moliere-mű előadása közben, hogy a legaktuálisabb helyen abbahagyja, ill. abbahagyatja a szövegmondást; „Meggzúnt az idő, másfél ezer ember itta szemével az alakját és hallgatta mámorosan a némaságát, (...) ... a szent hallgatásban valamennyien a maguk külön bánatára ismertek.” Nem véletlenül indokolja a felsőbb hatóság ilyen szavakkal a Mester visszavonul-

TATÁSÁT: „Őn túlságosan nagy színész uram... az egyetlen önkéntelen, őszinte gesztusába is belebukhatunk.” Mert „a színpadi némaságot nem lehet cenzúrázni.”

A JÁTÉK CSODÁJA?

A Játék élni segít! Elni segít azzal, hogy a színpadon sokszor olyan lehet és azt tehet az ember, amilyen és amit az életben nem, pedig szeretne. Azzal, hogy ha nagy a nyomorúság, akkor a társulat tagjainak gombjaiból fűzött lánc is lehet a vendégművészek adott ajándék — és egyben fricska is, hiszen ő is gomb-

ját adta az ereklyéért esdek-lő sügőnének. Azza, hogy egy zseniálisan kitalált és előkészített csínytevés mindent a feje tetejére állíthat. Végül azzal is, hogy „a két vasajtó közötti tér” csodái a nézőt is játékbá hívják; megkacagtatják, elnémítják — elgondolkoztatják.

Spiró György ezt a darabot szokása ellenére tekerésre írta: Major Tamás felkérésére. Ezért lehet, hogy a szerepek nem csupán eleve a színészek alkatára íróttak, hanem róluk is szólnak. Major Tamás munkássága van olyan közismert, hogy bárki felfedezheti a közte és szerepe közötti azonosságot.

A Zsámbéki Gábor rendezte előadás nem egy pillanata számomra. „Az Ikszek” gondolatait idézi. A darabban például Rybak (Bán János), a Színházat imádó, de inkább drámát írni, mint játszani akaró színész sorsában beigazolódik a Mester véleménye: „Ha okos lennék, az eszem közém és a szerep közé állna, és elmehetnék hivatalnoknak.” Az előadásban pedig az első jelenet, a díszletező (Horváth József) és a kellékes (Helyey László) nagy-szerű kettősével igazolja, azt a regénybeli megállapítást, hogy „... az első pillanatban eldől, milyen lesz az előadás. Utána akárki akármit csinálhat, olyan lesz az egész, amilyen az első jelenet...”

Spiró György drámája, csakúgy, mint a regény, számtalan lényeges és örök problémát felvet a Színház politikai és művészi feladatairól és lehetőségeiről, a Színháznak a Hatalomhoz, a Kritikához és a Közönséghez fűződő viszonyáról. „Az imposztor” azonban NEM „Az Ikszek” dramatizált változata. Csak a főszereplő, a kor, az AKTUALITÁS és a kérdések ugyanazok. Ily módon akár számtalan JO dráma születne a száz oldalas, mégis mindig izgalmas regényből.

(Az idézetek a képaláírást kivéve mind „Az Ikszek” című regényből valók.)

„A Mester térdre vetette magát... A Gubernátor páholyánál... Rögönzött egy szép monológot a darab verselésében... (...) Nevettek... a Gubernátor nem... Az kirohant,” (Olsavszky Éva, Udvaros Dorottya, Major Tamás)

Fotó: Makky György

Muraközi Anna

Az ifjúsági parlament állásfoglalása a felsőoktatás fejlesztéséről

A felsőoktatási intézmények hallgatóinak és fiatal oktatóinak ifjúsági parlamentje november 4-6. között Gödöllőn megvitatta az MM előterjesztése alapján a „javaslat a felsőoktatás fejlesztéséről” című vitaanyagot és a felsőoktatás fejlesztéséről az alábbi állásfoglalást fogadta el.

1. A Művelődési Minisztérium által koordinált széles körű szakmai előkészítés után az MSZMP KB Politikai Bizottsága 1981-ben elemzte a felsőoktatás helyzetét, irányait, a minőségi követelményeket, állítva előtérbe. A valós helyzetet pontosan tükröző elemzés és feladatmegjelölés és az erre épülő komplex fejlesztést elhatározó minisztertanácsi döntés pozitív visszhangra talált, jelentős várakozást váltott ki az egyetemeken, főiskolákon, a felsőoktatás ellentmondásait, problémáit, naponta érzékelő fiatalok körében. Ezt tovább fokozta, hogy a minisztérium részéről a különböző fórumokon távlati értelemben egy komplex, átfogó reformkonceptió kidolgozása reformkonceptió kidolgozásáról születt.

2. Az előterjesztett javaslat nem tudott megfelelni az ifjúság előzetes elvárásainak, mert az nem a felsőoktatás reformprogramja. A parlament véleménye szerint a javaslat teljes megvalósulása esetén nem eredményezné a felsőoktatás gyökeres korszerűsítését, noha az célként ezt fogalmazta meg. Ehhez ugyan a felsőoktatás reformja szükséges, amely csak széles körű társadalmi reformprogramok része lehet.

3. A javaslatban foglalt célok, irányok döntő többségével az ifjúsági parlament egyetért, úgy véli, hogy megvalósításuk valóban a felsőoktatás fejlesztését eredményezné. Ezek egy része már régóta megvalósításra érett, örömmel üdvözöljük, hogy konkrét fejlesztési elképzelésekként bekerültek a minisztérium javaslatába, bár véleményünk szerint ezeket már korábban meg kellett volna valósítani. A leírt gondolatok nagyobb része olyan — eltérő szinten kidolgozott — elemeket tartalmaz, melyek alkalmasak lehetnek a felsőoktatás korszerűsítésére, de a megvalósításuk módját és feltételeit a javaslat nem veszi számba, így törekvései sok helyütt megalapozatlannak, óhajoknak tűnnek.

A javaslat szemléletében, főkérvéseiben több, valóban új, nagy jelentőségű elemet hordoz, ezek közül leglénye-

gesebbnek az értelmiségképzés, követelményeinek középpontba állítását és az irányítási rendszer demokratizálását, valamint az egyetemi autonómia és önkormányzat kiszélesítésére irányuló elképzeléseket tartjuk.

Ugyanakkor a javaslat nem tükröz egységes szemléletet, helyenként nem kellően szakszerű, lényeges kérdésekkel nem foglalkozik, sok ellentmondást tartalmaz, így pozitívumai, progresszív törekvései nem érvényesülnek igazán.

Nagyon lényegesnek tartjuk kiemelni, hogy a felsőoktatás már a nyolcvanas években részesüljön nagyobb arányban a nemzeti jövedelemből. Fontosnak tartjuk a hallgatói jogállás rendezését és az állami támogatások reálértékének folyamatos megőrzését.

4. Az ifjúsági parlament szerint a felsőoktatás gyökeres korszerűsítése csak mélyreható, permanens reformfolyamat révén érhető el. Ehhez javasoljuk egy átfogó reformkonceptió mielőbbi, kormányzati szintű kidolgozását (ezt a munkát egy minisztérium egyedül nem képes elvégezni). A Politikai Bizottság határozata alapján állva a Művelődési Minisztérium fejlesztési terve, és a véleményezés során összegyűlt javaslatok alkalmas kiindulópontjai lehetnek ennek a munkának, amely a legjobban egy valódi szakmai-társadalmi vitában végezhető el.

A parlament szerint egy reformkonceptiót akkor is szükséges kidolgozni, ha megvalósításának ma nincsenek meg a feltételei, mert rendszerbe foglalná a folyamatos korszerűsítési lépéseket, egyúttal lehetőséget teremtene gyors döntésekre a feltételek módosulása esetén. A reformkonceptió kidolgozása azonban nem hátráltathatja a konkrét feladatok végrehajtását.

5. A parlament sajnálattal állapítja meg, hogy nem a Minisztertanács elé kerülő előterjesztést kapta meg. A Művelődési Minisztérium javaslatának intézményi véleményezésére nem állt kellő idő rendelkezésre, ez nagyban csökkentette az alaposan végiggondolt, a követelményekkel is számotvető vélemények és javaslatok kialakításának esélyét, nem használta ki a felsőoktatás szellemi kapacitását. A tartalmi, minőségi, konkrét hiányosságok mellett ez is hozzájárult ahhoz, hogy nem sikerült felsorakoztatni a javaslat mögé a hallgatók és a fiatal oktatók széles tömegeit.

A minisztérium képviselői az intézményi ifjúsági fórumokon érdemben nem vettek részt.

6. Az ifjúsági parlament javasolja a Művelődési Minisztériumnak, hogy:

— a parlament által tett konkrét észrevételek, javaslatok figyelembevételével készítsen el a minisztertanácsi előterjesztést és azt küldje meg véleményezésre a KISZ KB EFT-nek és az egyes felsőoktatási intézményeknek;

— az ifjúsági parlament állásfoglalását az előterjesztés mellékletként terjessze a kormány elé;

— a szakági fejlesztési tervek elkészítése során hozzon létre felülbizottságokat a tervek kidolgozására; ezekben a KISZ KB EFT megbízásával vegyenek részt az intézmények ifjúságának képviselői; a tervek időben kerüljenek intézményi vitákra; távasszal rendezzen szakági országos ifjúsági parlamenteket.

7. Az ifjúsági parlament kéri a Minisztertanácsot, hogy:

— a felsőoktatás fejlesztését vitató ülésre hívja meg az egyetemi, főiskolai ifjúság képviselőit;

— a fejlesztés konkrét feladatainak meghatározásán túl döntson a reformfolyamat koncepciójának kidolgozásáról;

— a határozatát hozza nyilvánosságra.

8. Az ifjúsági parlament állásfoglalását nyilvánosságra hozza, kezdeményezi, hogy az jelenjen meg egy országos napilapban, a Magyar Ifjúságban és az egyetemi, főiskolai lapokban. Állásfoglalását a parlament elküldi a kormány elnökének és az érdekeltektől fűhatóságok vezetőinek.

Gödöllő, 1983. november 6.

Képviselőlet és (vagy) választójog

A közelmúltban társadalmi vitára bocsátott új választójogi törvény tervezetéről beszélgettünk Halmi Gáborral, a gazdasági jogi tanszék munkatársával, aki „eredeti szakmájára” nézve államjogász. Éveken keresztül oktatta egyetemünkön a választójog szabályait is magába foglaló, ún. politikai államjogot. A tanszék profiljának átalakulásával mind kutatási, mind pedig oktatási területe megváltozott. A választási rendszer jogi szabályozása ma már nem is része a tananyagának.

— Nem érzem szükségét a választójog oktatásának?

— Be kellett látnunk, hogy a kivonatolt jogi egyetemi tananyag, mely majd minden jogágból csipegetett, egy leendő közgazdász számára sok nélkülözhetetlen ismeret tartalmazott. A gazdasági jogi szemléletű profiltisztítás eredményeként az államjog anyagából csak a gazdaság-irányítási jogot megalapozó államszervezeti vonatkozások maradtak meg. Az ily módon keletkezett új, melybe a választójog is „belesett”, megítésem szerint a középiskolának kell betöltenie. Bizonyos személyes nosztalgia érzék a politikai rendszerrel oly szoros összefonódó választójogi szabályok iránt, ezt azonban nagyrészt feledtetni, hogy a szabályok — éppen e sajátosságuk miatt — lényegesen kevesebb jogi-szakmai érdekességet kínálnak, mint pl. a gazdasági körébe tartozó jogi normák.

— Ez azt jelenti, hogy a választási rendszer, aminek továbbfejlesztését napirendre tűzték, nem is jog?

— Ez így túlzás, hiszen a választási rendszer azoknak a jogszabályoknak az összessége, amelyek a képviselői szervek létrehozásának módjára vonatkoznak. Az azonban kétségtelen, hogy a jog itt a jéghegy csúcsa csupán, hiszen egy mégoly demokratikus választójog sem képes garantálni, hogy a létrehozott képviselői szerv betölti társadalmi-politikai rendeltetését. Mindezenre minél demokratikusabb a választójog, annál nagyobb erre a garancia.

— Ha jól tudom, az új törvénytervezetet — indoklása szerint — épp a demokratizmus növelésének igénye hívta életre.

— Természetesen itt mindig lehet finomítani. A jelenlegi törvény szerint pl. aki előzetes letartóztatásban van, annak nincs választójoga. A tervezet szerint ez megváltozik, és az elmebetegeken kívül csak a bíróság által elítéltek lesznek kizárva a választójogból. A kérdés csak az, hogy ez az egyébként helyes módosítás milyen súllyal esik latba az országgyűlés, illetve a tanácsok munkája javításában. Úgy gondolom, a magyar választási rendszer — miként minden civilizált országé ma már — demokratikusnak mondható. Kisebb változtatásokat persze el lehet képzelni, de ez még mindig csak felszín.

— Mi jelenti hát akkor a jéghegy víz alatti részét?

— A képviselőlet tartalma, amiről sajnálatos módon kevesebb szó esik. Az állampolgárok által választott képviselői szervek a társadalomnak az államszervezetre gyakorolt befolyása eszközeiként is felfoghatók. Ebben a megközelítésben a képviselőlet tartalma azt fejezi ki, hogy a szervekben milyen társadalmi érdekek és ellentmondások jelennek meg, ezek mennyiben tükrözik a választók akarátát, és miként képesek befolyásolni a döntéseket.

— Ebből a szempontból hogyan ítélték meg az új tervezet?

— A törvény valamennyi újdonságának értékelésére nincs mód, ezért csak a két legjelentősebből szólnék a képviselőlet tartalom oldaláról. Az egyik a kötelező többséjének bevezetése. Mint ismeretes, a jelenlegi törvény is lehetővé tette több jelölt állítását, de a 360 országgyűlési választókörletből 1971-ben 49, 1975-ben 34, 1980-ban pedig mindössze 15 olyan volt, ahol több jelölt szerepelt. Ráadásul abból az elképzelésből kiindulva, hogy az országgyűlés-

nek összetételében reprezentálnia kell az ország lakosságát, kialakult egy statisztikai szemlélet, amelynek eredményeként a versengő jelöltek rendszerint ugyanabból a társadalmi rétegből, korosztályból és nemből kerültek ki. Ilyen körülmények között nem csoda, ha a választók nem láttak valódi alternatívákat.

Azt gondolom, ez csak akkor érhető el, ha az egyes jelöltek ténylegesen eltérő társadalmi alternatívákat képviselnek a választókörlet problémáinak megoldását illetően. Ha ez nem következik be, akkor a többséjű jelölés kötelezővé tételére vonatkozó javaslat talán még növeli is a formalizmust. Tehát én nem a több jelölt ellen vagyok, hanem a több egyforma jelölt ellen.

— Mi az ön által említett másik jelentős változás a jelenlegi törvényhez képest?

— A javaslat szerint az országgyűlési képviselők mintegy 10 százalékát — az indoklás szerint a társadalmi, politikai életben kiemelkedő személyiségeket, akiknek tevékenysége túlnyomórészt egy-egy választókörlet határain — ún. országos listán választják az állampolgárok. A jelölést és személyiségeket vonatkozásában a Hazafias Népfőrdöntés Országos Tanácsa végzi, a népfőrdöntés tagjai a társadalmi és politikai, társadalmi és érdekképviseleti szervek javaslatai alapján. Ez utóbbi szabály jelzi, hogy a nem túl szerencsés megfogalmazás ellenére itt nem a kiemelkedő személyiségek parlamentbe juttatása a fő cél, hanem az, hogy a javaslatot tevő társadalmi szervezetek közvetlen képviselőihez jussanak a legfelsőbb képviselői szervben. Így módon tehát ez a módosítás az általam hangsúlyozott képviselői tartalom szempontjából is jelentős, hiszen az eddig kizárólagos területi elv mellett, fontos társadalmi érdekeket is a képviselőlet rangjára emel. Anélkül, hogy kisebbite-
ni kívánám a javaslat jelentőségét, az igazság kedvéért hozzá kell tennem, hogy — ha nem is jogilag, de szociológiai értelemben — ezek az érdekek eddig is jelen voltak az országgyűlésben, de a területi érdek jelmezében, oly módon, hogy pl. a KISZ KB első titkára valamelyik választókörlet képviselőjeként ült a padosorokban. Ténylegesen nyilvánvalóan az ifjúsági szervezetet képviselte elsősorban. Még egyszer mondom azonban, hogy e helyzet intézményesítését nagyra értékelem. Némileg ellentmondva a jognak a választási rendszer szabályozásában játszott viszonylag csekély szerepéről korábban általam mondottaknak, úgy látszik, azért sajátosan jogi hibákat is el lehet követni. Ilyennek tartom azt a szabályt, mely szerint az országos választási listán éppen annyi jelölt állítanak, ahány képviselőt lehet választani. Úgy gondolom, ha pl. 25-30 százalékkal több jelölt szerepelne a listán, az állampolgárok valóban választanának, nem pedig csak szavaznának. Itt megint az alternatívák szükségességéhez jutottunk vissza.

— Összességében hogyan értékel az új törvénytervezetet?

— Úgy gondolom, az eddigiekből is kitűnt, véleményem szerint minden választójogi reform annyit ér, amennyit a képviselőlet tartalmán javítani képes. Az ismeretett javaslatok, de néhány most nem említett is, mint pl. a társadalmi érdekek erősítését célzó is, az a rendkívül progresszív törekvést tükrözi, hogy lehetőleg minden fontos társadalmi érdek szervezeties, intézményesült formában is kifejeződésre juthasson. Mindezen azonban csak akkor érheti el célját, ha az akkor valódi érdekkifejezővé vált képviselői szervek a politikai döntések meghozatali rendjében a mainál lényegesen jelentősebb, valóban meghatározó szerepet kapnak. Ez azonban már nem a választójogi szabályok módosításának, hanem a politikai rendszer ezzel egyidejű módosulásának függvénye.

Vélemények egy új kísérletről

„Az IRA tevékenysége”

Ilyen és ehhez hasonló témák voltak a november 3-án lezajlott Nagy-Britannia-est vetélkedőjén. Mint az előző számban hírül adtuk, a Kőrösi Csoma Sándor alapszervezet külkereskedelmi vállalatok részvételével szervezte ezt a több mint négyórás rendezvényt, a Ráday klubban.

A program egy nyolcfordulós vetélkedővel kezdődött Nagy-Britannia gazdaságpolitikai kérdéseiről.

A zsűri elnöke Kollarik Amália, a kereskedelmi kar dékánja, aki egyben a gazdaságföldrajz tanszékét is képviselte. A külkereskedelmi tanszék részéről Lantos Imre docens, a kereskedelmi kar dékánhelyettese volt jelen. A zsűri tagjai voltak még Gémes János, a Magyar Kereskedelmi Kamara angol szekciójának társelnöke, Fóris György, az MTI újságírója, valamint Mr. Reed, a brit nagykövetség politikai gazdasági kérdésekkel megbízott másodtitkára.

A mintegy három órán át tartó versengésből a Tungstram csapata került ki győztesen. Második helyen végzett az egyetemet képviselő AIESEC csapat.

Az izgalmas után angol szendvicseket, (bélzsin, házszin, pulyka) és süteményeket fogyaszthattak a résztvevők. Természetesen az angol teakülönlegességek sem maradtak el. Ezt követően pedig Fóris György John Lennonról készült zenés diaporáma vetítése zárta az estet fél 10 körül.

Sajnos ezek után idő hiányában a tervezett skót táncóra már nem kerülhetett sor. Úgy érezzük, ezt jobb időbeosztással elkerülhettük volna.

Kíváncsiak voltunk néhány résztvevő véleményére. Elsőként Kollarik Amália tanárnő kérdezte:

— Mindenképp nagyon hasznos lehet egy ilyen jellegű KISZ-alapszervezet, mint a Kőrösi Csoma Sándor, mivel itt azonos érdeklődésűek gyűlnek össze. Nagy előny, hogy ezt olyan elsősők szervezték, akikben a lelkesedéssel megfelelő kitartás is párosul, és ez az alapja minden ilyen tevékenységnek. A játékos formát a későbbiekben TDK-munkával is ki lehet egészíteni. A megjelent egykori közgazdászhallgatókkal beszélgetve megállapíthatom, hogy nagyon jónak tartják, hogy lehetőségük van visszajönni az egyetemre, találkozhatnak a mostani hallgatókkal és sok értékes tapasztalatot átadhatnak. A gazdaságföldrajz tanszék továbbra is nagyon szívesen minden segítséget megad, bár eddigi munkájuk alapján úgy látom, saját lábukon is megállnak ezek a fiatalok. Fóris György, az MTI újságírója a következőket mondta:

— Nagy ötletnek tartom és biztos jövőt látok az ilyen közös rendezvényekben. Jól felkészült csapatok voltak, úgy vettem észre, hogy mindenki jól érezte magát. Ezt az is bizonyítja, hogy nemcsak a vetélkedőn, hanem az egész estén részt vettek a vendégek. A Transelektro egyik versenyzője így nyilatkozott:

— Nagyon tetszett és izgalmas volt a vetélkedő, és külön jólesett számunkra az a vendégszeretet, amellyel fogadtak. Izlettek a finom szendvicsek és nagyon elégedettek voltunk az udvarias felszolgálással is. Végül, de nem utolsósorban, Mr. Reed véleményét hallgattuk meg:

— Azzal kezdeném, hogy is kerültem Magyarországra. Jelenleg hároméves megbízatásomat töltöm itt, mint Nagy-Britannia magyarországi nagykövetségének másodtitkára. Kiküldetésem előtt négy hónapig tanultam intenzíven magyarul és most másfél év után már beszélni is tudok a ti nyelvén. Nagy előny, hogy ezt olyan elsősők szervezték, akikben a lelkesedéssel megfelelő kitartás is párosul, és ez az alapja minden ilyen tevékenységnek. A játékos formát a későbbiekben TDK-munkával is ki lehet egészíteni. A megjelent egykori közgazdászhallgatókkal beszélgetve megállapíthatom, hogy nagyon jónak tartják, hogy lehetőségük van visszajönni az egyetemre, találkozhatnak a mostani hallgatókkal és sok értékes tapasztalatot átadhatnak. A gazdaságföldrajz tanszék továbbra is nagyon szívesen minden segítséget megad, bár eddigi munkájuk alapján úgy látom, saját lábukon is megállnak ezek a fiatalok. Fóris György, az MTI újságírója a következőket mondta:

— Nagy ötletnek tartom és biztos jövőt látok az ilyen közös rendezvényekben. Jól felkészült csapatok voltak, úgy vettem észre, hogy mindenki jól érezte magát. Ezt az is bizonyítja, hogy nemcsak a vetélkedőn, hanem az egész estén részt vettek a vendégek. A Transelektro egyik versenyzője így nyilatkozott:

— Nagyon tetszett és izgalmas volt a vetélkedő, és külön jólesett számunkra az a vendégszeretet, amellyel fogadtak. Izlettek a finom szendvicsek és nagyon elégedettek voltunk az udvarias felszolgálással is. Végül, de nem utolsósorban, Mr. Reed véleményét hallgattuk meg:

— Azzal kezdeném, hogy is kerültem Magyarországra. Jelenleg hároméves megbízatásomat töltöm itt, mint Nagy-Britannia magyarországi nagykövetségének másodtitkára. Kiküldetésem előtt négy hónapig tanultam intenzíven magyarul és most másfél év után már beszélni is tudok a ti nyelvén. Nagy előny, hogy ezt olyan elsősők szervezték, akikben a lelkesedéssel megfelelő kitartás is párosul, és ez az alapja minden ilyen tevékenységnek. A játékos formát a későbbiekben TDK-munkával is ki lehet egészíteni. A megjelent egykori közgazdászhallgatókkal beszélgetve megállapíthatom, hogy nagyon jónak tartják, hogy lehetőségük van visszajönni az egyetemre, találkozhatnak a mostani hallgatókkal és sok értékes tapasztalatot átadhatnak. A gazdaságföldrajz tanszék továbbra is nagyon szívesen minden segítséget megad, bár eddigi munkájuk alapján úgy látom, saját lábukon is megállnak ezek a fiatalok. Fóris György, az MTI újságírója a következőket mondta:

— Nagyon tetszett és izgalmas volt a vetélkedő, és külön jólesett számunkra az a vendégszeretet, amellyel fogadtak. Izlettek a finom szendvicsek és nagyon elégedettek voltunk az udvarias felszolgálással is. Végül, de nem utolsósorban, Mr. Reed véleményét hallgattuk meg:

A létszám teljes...

Sportműsor

NB I-es női röplabdacsapat: Nov. 11., péntek, 15.00 Építők-Közbiz., Népliget.
 Nov. 12., szombat, 15.00 Közgaz.-Építők, Kinizsi u.
 Nov. 18., péntek, 16.00 Spartacus-Közbiz., X., Kóer u.
 Nov. 19., szombat, 15.00 Közgaz.-Spartacus, Kinizsi u.
 Nov. 23., péntek, 15.00 Közgaz.-ATSC, Kinizsi u.
 Nov. 25., szombat, 14.00 ATSC-Közbiz., Almásfüzitő.

NB II-es női kosárlabdacsapat: Nov. 11., péntek, 19.00 Közgaz.-Gyógyszer, Kinizsi u.
 Nov. 18., péntek, 19.00 Közgaz.-Monor, Kinizsi u.
 Nov. 26., szombat, 13.00 Közgaz.-KEAC, Kinizsi u.
 NB II-es férfi kosárlabdacsapat: Nov. 10., csütörtök, 18.30 Állatorvostud. Egy.-Közbiz., VII., Landler J. u. 2.
 Nov. 24., csütörtök, 19.45 Közgaz.-MAFC, Kinizsi u.

FELHÍVÁS

Felhívjuk mindazon tanárainkat, akik éreznek magukban annyi bátarságot, erőt és tudást, és kiállnak ellenünk, diákok ellen egy tanár-diák (diák-tanár?) asztaltenisz-mérkőzésre, hogy alapos megfontolás után térjenek be a III. emelet 316-os szobába (testnevelési tanszék), és legkésőbb november 17-ig jelentkezzenek e nemes vetélkedésre.

Az utólagos kifogások elkerülése végett a diákok adnak a tanároknak annyi előnyt, hogy november 21-én, hétfőn edzési tarthatnak a csapatépítés szellemében az egyetem tornatermében. De mindezzel nem akarunk túlzásokba esni, ezért mi is tartunk egy edzést november 18-án, pénteken. Kérünk benneteket, diákokat, akik szívesen játszanának a csapatunkban, szintén jelentkeztek a testnevelési tanszéken.

A „nagy összecsapás” időpontja: november 23. Helye: az egyetem tornaterme. És még valami: **HAJRA, DIÁKOK!!!**

„Gyertyatartó” Fotó: Tárnok Zoltán

Sielőzetes

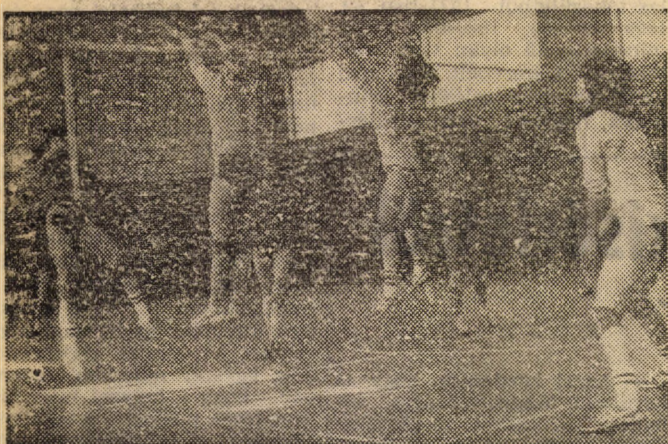
A téli idő közeledtével a hagyományos sítanfolyamok előkészítése is elkezdődött. Megjelentek a hirdetések, amelyek az 1984. január 21-28. közötti sítáborra és a január 28. és február 4. közötti sítanfolyamra toborozzák az érdeklődőket.

Sítáborba jelentkezhetnek a IV-V. évesek, és a tanárok, dolgozók; sítanfolyamra a III. évesek. Azért a megkötés, hogy az oktatás színvonalasabb lehessen. A sítáborba olyanok jelentkezzenek, akik már tudnak valamennyire síelni, és szeretnék gyarapítani tudásukat; a III. évesek kezdők legyenek.

A táborhely is a szokásos, a Slezsky dom. Nehéz följutni, de megéri. Jó szíznak csak a jó társaságot ajánlolt.

Érdeklődők a testnevelési tanszéken jelentkezzenek.

REPÜLŐ LÁNYOK

Közbizás röplabdások Fotó: Gyarmati István

„Jó tanuló, jó sportoló” versenykiírás

Az egyetemi tanács minden évben értékes díjjal jutalmazza a tanulmányokban és a sportban egyaránt kiváló eredményeket elérő hallgatókat. Külön elismerésben részesülnek azok, akik az egyetemi sportklubban sportolnak.

A verseny rendezője az egyetemi tanács, a KISZ-bizottság, valamint a testnevelési tanszék.

Részt vehet a versenyen az egyetem minden nappali tagozatos hallgatója, aki az adott tanév első és második félévi tanulmányi eredményével és az elért legjobb sportteljesítményével a versenykiírás feltételeinek megfelel: Két vizsgaidőszak lezárásakor feltüntetett tanulmányi átlagok számtani középértéke alapján 3,5 vagy annál jobb teljesítményt ért el; bármely sportág bajnokságán egyéni versenyzőként, illetve csapattagként a szakszövetség által igazoltatott eredményekkel rendelkezik. Azoknak a hallgatóknak, akik külső egyesületek versenyzői, illetve játékosai, sportolási engedéllyel kell rendelkezniük.

Az értékelés pontszámok alapján történik. Az egyéni verseny győztese az a hallgató, aki a legmagasabb pontszámot éri el. Pontegyenlőség esetén az nyeri a versenyt, aki jobb tanulmányi eredményt ért el.

A győztes nevét az örökös vándordíj serlegén bevéséssel örökítik meg.

A versenyre benevezett és részt vevő hallgató a félévi leckekönyvi lezárását követően köteles tanulmányi eredményét és legjobb sportteljesítményét a testnevelési tanszéken bemutatni és igazolni.

Díjazások a következők: Az egyéni verseny győztese, egy évig védője a Közbizás Tudományi Egyetem tanácsa által alapított „jó tanuló, jó sportoló” verseny örökös vándordíjának; az egytől ötig helyezett hallgatók tiszteletdíjban részesülnek; a hatól tízig helyezettek emléklapokat kapnak. A díjkiosztás a tanévet követő évnyitó ünnepélyen történik.

A versenyen való részvételre december 31-ig lehet nevezni, a testnevelési tanszéken beszerezhető nyomtatványon.

A verseny lebonyolításáért az eredmények ellenőrzéséért és az értékelésért a testnevelési tanszék és a KISZ-bizottság megbízottai a felelősek.

Külker. szakest a Rádayban

Külgazdászavatás

Ritkán hallani olyan meglepetésszerű közleményről, amely egy egész szakot próbál meg kilendíteni (esetleg éveken át tartó) szilárd mozdulatlanlanságából, így tudatosítva az érintett hallgatókban és tanároknak, hogy ők tulajdonképpen összetartoznak, egy közösséget alkotnak. Különösen nagy jelentősége van ennek marapság, amikor rohanó világunkban egyikünknek sincs ideje a másikra és némelyik csoportjársunkat sem ismerjük igazán. Nem csoda tehát, hogy örül a cikkíró, ha ilyen eseményről tudósíthat.

Október 29-én este 7-kor kezdődött a Ráday Kollégiumban a külgazdasági szak estje. A rendező szakvezetőség nevében Sztrilich András köszöntötte a résztvevőket: a diákokat és a külker. tanszék főbb tanárait. Majd Tóth Tamás tanszékvezető mondott rövid bevezetőt és kezdetét vette a program. Nyolcig évszázaddal telt az idő; többféle pótstétomot és teát kínáltak az alkalmi büfések. Nyolc óra körül Sugár László vezetésével elkezdődött a vetélkedő, amelynek zsűrijében a diákokat Szakszon Ágnes és Sztrilich András, a tanárokat Végő Béla docens képviselte. A csapatok évfolyamonkénti felállásban vetették magukat a küzdelembe; a negyedik csapat a tanárscapat volt. Humoros feladványok, önként vállalkozások biztosították a jókedvet. A legizgalmasab-

bak a bekötött szemmel való evés-ételés, a táviratfejtés voltak, nem beszélve a pantomim műsorokról, amelyek végszáva egy-egy külkereskedelmi fogalommal volt kapcsolatos. Amíg a zsűri tanácskozt, rögtönzött skót tánc házzá alakult a terem; kedvükre ugrobugrálhattak a résztvevők. Ezután a zsűri eredményt hirdetett: az első helyet a III. évesek, a második helyet a tanárok, a harmadik helyet a IV. évfolyam csapata szerezte meg, negyedik helyen a II. évfolyam végzett.

Ekkor következett a másodévesek avatása. Különböző próbatételeken (fél lábón ugrálás, egymás kicsomózása, kölcsönös egymásra támaszkodás stb.) keresztül jutottak el a csoportok az igazi külgazdászválasztásuk elismerő okleveleik átvételéig, amelyeket „Marx Károly unokája” képében egy harmadéves hallgató adott át.

Utolsó felvonásként még egy kis tánc következett, majd Hornyán János köszöntötte meg a jelenlevőket a részvételért, és bezárta az estet.

Az hiszem, az újdonsült külker. szakvezetőség e jó kezdeményezésével példát mutathat a ker. kar más szakjai részére, és bár ha volt is ami nem a legjobban sikerült (például az erősítés), a szándék és a vállalkozás, az úttörő szerep mindenképpen dicséretet érdemel.

Michel

Újra a mozik műsorán

Küldetés

Filmforgalmazásunk kínálatában nem valami bőséges, de tiszteletreméltóan magas színvonalú. Ebből a magas színvonalú kínálatból is kiemelkedik azonban Kósa Ferenc portréfilmje Balczóról, a Küldetés.

A rendező hálás, de meglehetősen kényes témát választott: megszólaltatott egy sportembert, öt világbajnokság és a müncheni olimpia egyéni győztesét, aki több mint egy évtizeden át világlaszis szinten reprezentálta a magyar öttusát, s akit azonban — miután felhagyott az aktív versenyzéssel — rövid úton kiszorítottak a hazai öttusa közéletéből. Tették mindent, hogy a magyar öttusasport csillaga halványulni kezdett, s mindennél nagyobb szükség lett volna olyan, az öttusáért mindent feláldozni képes emberre, mint Balczó András. Kósa nem kíván részletes, átfogó képet adni a főhős életpályájáról. Mindenekelőtt két dolgot érdekl: maga az ember, a belső tulajdonságok és motivációk, melyek vezérték életútján, valamint az okrend, mely oda vezetett, hogy a tegnapi olimpiai bajnoknak ma csak annyi kapcsolata van a sporttal, hogy akadályokat építhet egy lovaspályán. Röpké bepillantást kapunk ezenkívül a sportoló küzdelmes hétköznapjaiba, s láthatjuk a főhőst elérkezényülve, fia születésekor is.

Balczó András végigmeséli a filmet, s a néző azonnal szívébe zárja ezt a nyílt, melegszívű, szilárd jellemű embert, aki sportpályafutása végén joggal idézheti Tinkovitz Jánost, a pályarabaszban végsőkig kitartó protestáns orvókatort: „... futásomat elvégeztem, hitemet megtartot-

am”. Számára a sport az egyetlen lehetőség volt, mellyel kicsikarhatta a világtól teljesítménye méltó elismerését. Amíg versenyzett, ezt meg is kapta. Az öttusa legkötés megfizetési, az igazságosság elvét érvényesíteni akaró, szókimondó Balczó azonban ezután már nem kellett a sportvezetésnek. Mikor abbahagyta annyi sikert hozó versenyzői pályafutását, annyit se mondtak neki, mint egy búcsúzó megyei labdarúgónak: „Eridj isten hírével!” Senki sem rohanta fel neki, ha ezek után enged a csábításnak, és elszereződik külföldre. Ő azonban sokkal jobban szerette hazáját, semhogy „elszegődjön gazdagokhoz házitartónak”, így fogcsikorgatva bár, de túrta a mellőzést, sőt megáláztatást, s hozzáállott új élete alapjainak lerakásához.

A rendező a lehető legegyszerűbb filmes eszközökkel dolgozott. A kamera szinte végig Balczóra irányul, őt filmez, hol közelről, hol távolról, pontosan követve a mondanivaló hangulati ingadozásait. A felhasználott néhány sportközvetítés-részlet, s a kimerített filmkockák szerkesztésével illeszkednek bele a mű egészébe, s hatáson csattan az egyetlen mellékszereplő, a sült keszeget falatozó visegrádi atyafi kifakadása is. Az ő személye még némi humort is csempészt ebbe a nehéz és fájdalmas kérdésekre választ adó, komoly filmalkotáshoz.

Balczó András és Kósa Ferenc szegről-vegről egymás földijei, mindketten a nyírségi lánypártokról származtak el. A egyszerű rendező és a méltatlanul mellőzött, egykor világlétszó sportoló újból találkozásából keserű tanulságot hordozó, de őszinte és hiteles portréfilm született.

Meleg József

A Notre Dame-i torony Marosi Zoltán rajza

FIGYELJÉTEK A PLAKÁTOKAT!

Morvay Máriával, a Rajk László Szakkollégium felvételi-előkészítő bizottságának vezetőjével való beszélgetés aktualitását az az időn bevezetett „díjtás” adta, hogy már az első félévben megkezdik a tájékoztatást a szakkollégiumról az elsősök körében.

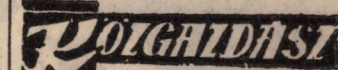
— November elején két „kivonulást” tervezünk, melyek célja: meghívás az előadásokra, illetve a „nyílt délutánra”. Ezen egy előadást szeretnénk tartani a szakkollégiumról, továbbá beszélgetni az elsősökkel. A lényegi személyes kontaktus teremtése.

Meghívjuk őket a téli táborba is, mely a vizsgaidőszakban lesz, s ahol külön kurzusok is indulnak az elsősöknek. Ezeket a kurzusokat akarjuk folytatni a második félévben is. Ezt és az előadásokról való folytatatos tájékoztatást (előadás-előzetesekkel) célul tűzve, hogy 2-3 hetenkénti rendszeres kivonulásokot tervezünk a második félévre.

Áprilisban lesznek a szakkollégiumi napok, melyben 3-400 példányban tájékoztató füzetet jelentetünk meg, régi szakirodalmat adunk közre, továbbá lesz egy előadás elsősökkel érdeklő témából, a volt szakkollégisták is tartanak majd beszámolókat. A kollégiummal kapcsolatos feladatok, dokumentumokból kiállítás is szerepel majd szívesen.

Munkánkat a közvetlen felvételi-előkészítés, a felvételi kérdő-

ívek elkészítése és kiosztása zárja. Előreláthatólag kb. 15 fő tudunk majd felvenni bentlakásra. Addig is: elsősök, figyeljétek a plakátokat, az előadásokra mindenképp szeretettel várunk!

A Marx Károly Közbizás Tudományi Egyetem lapja

Felkészítő: **FARKASINSZKYNE HALAY EDIT**
 Szerkesztőség: **1093 Budapest IX., Dimitrov tér 8.**
 Telefon: 174-548

Kiadó: **Hírdapkiadó Vállalat**
 Budapest, VIII., Blaha Lujza tér 36.

Felkészítő: **TILL ENRE**
 igazgató **83-5164 Szikra Lappnyomda, Budapest**
 Felkészítő: **CSÜNDÉS ZOLTÁN**
 vezérigazgató